

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Machvmetis Saracenorum Principis, Eivsqve Svccessorum
Vitae, Ac Doctrina, Ipséque Alcoran**

Bibliander, Theodor

[Basel], [1543]

VD16 VD16 K 2583

Turcicarum rerum co[m]mentarius Pauli Iouij episcopi Nucerini, ad
Carolus V. Imperatorem Augustum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98259)

TVRCICARVM RERVM COMMEN.

TARIVS, PAVLI IOVII EPISCOPI NVCE-
rini, ad Carolum V. Imperatorem Augustum:
ex Italico Latinus factus.

FRANCISCO NIGRO BASSIANATE
interprete.

Turcarum natio à Scythis, quos nunc Tartaros uocamus, qui so-
litudines ultra Caspium mare circa Volgam fluuium inhabi-
tant, originem dubio procul ducit. Id quod ex ipsorum moribus,
ex facie, ex usu sagittarum, ex bellandi consuetudine, ex super-
ba denique loquendi forma Scythica simili, facile deprehendi-
tur. Anni sunt plus quam sexcenti, quod si in Asiam minorem,
quam Natoliam appellamus, peruenerunt: quo in loco prædæ ac bellis continue
incumbentes, quam plurima loca munita paulatim subiugarunt, adeo ut populis
illis, qui non admodum exacte arma exercere nouerant, magno terrori essent. Ne-
que tamen principem aliquem unquam habuerunt, sed ueluti Africæ Alarbes
quos uocant, diuisi per turmas, regionem illam amplissimam tyrannico imperio
possidebant. Cæterum sub magnifico ducis Gottifredi Bolioni aduentum, qui ut
terram sanctam acquireret, cum trecentis millibus peditum atque equitum cen-
tum millibus transierat mare, uires in unum contraxerunt: ac sub regimine Soli-
mani cuiusdā excellentissimi ducis prope ciuitatē Niceā Christianos aggressi, ma-
ximis nostrorum laboribus ac pugna non in cructa, fusi tandem fugatiq; sunt. Post
hunc Solimanum Turcæ per plures annos, nullum ducem, cuius extet memoria,
præcipuum habuere. Verum circa annum à CHRISTO nato M. CCC. Ottoma-
nus quidam filius Zichi, qui tenuis conditionis homo fuit, nomen, uires, ac digni-
tatem inter Turcas habere cœpit. Atq; is extitit, qui Turcarum imperatoribus, ni-
mirum ijs qui per masculorum rectam lineam descendunt, nomen familiæ dedit.
Is inquam magnum ingenium cum uiribus corporis coniunctum, ac fortunam
mirum in modum fauentem habuit. Plurima loca munita, Pontico mari adiacen-
tia, in deditionem accepit. Sed egregias suas uictorias maximopere nobilitauit,
debellata Siua ciuitate pulcherrima, quæ antiquitus Sebastia dicebatur, Regnauit
annis uiginti octo. Defunctusq; est salutis nostræ Anno M. CCCXXVIII. sub
pontificatu papæ Benedicti XI.

ORCANNES.

Successit Orcannes, qui paternis uirtutibus immensam animi magnitudinem,
ac subtiliorem in acquirendis finitimis regionibus artem adiunxit. Liberali-
tatem erga milites pro comite perpetuo habuit: qua uirtute nullam uiuidiorem
princeps aliquis habere potest, ut magnus atque adeo immortalis cito efficia-
tur. Copiosus ac ingeniosus in militari apparatu, nec non in nouis bellicis ma-
chinis inueniendis fuit. Primus extitit qui familiam illustriorem fecit, accepta
in uxorem filia Regis Caramanix, quæ a ueteribus Cilicia dicta est. Is arma in
Michaelē Palæologum Constantinopolitanum imperatorem mouit. Deni-
que Bursiam ciuitatem egregiam (hæc Prusa uetusta sedes regum Bithyniæ fu-
it) expugnavit. Tandem ex uulnere in ea ipsa expugnatione accepto, quanquam
leue uideretur, occubuit: atq; Amurathi filio uictoriam fruendam reliquit. Impe-
rauit annis duobus & uiginti: at mortem obiit, quo tempore papatui præerat
Clemens sextus.

AMVRA

Tartari.

Natolia.

Nicea hæc olim
Antigonia, ab
Antigono Phi-
lippi filio condā
tore dicebatur.

Siua, quæ Seba-
stia olim.

Liberalitas.

Caramania.

Prusa.

A Murathes ambitiosus, simulator, infidelis, & quod ad corpus attinet, inuadibilis: sed astutus ac uigilans. semperq; ad quamlibet occasionē, qua imperiū dilatare posset, paratus extitit. Nec illi fortuna quod optabat negauit. Nā quum pacē cum imperatore Constantinopolitano inisset, discordia inter Græciæ principes, atq; ipsum imperatorem exorta est. Marcus uero Craiouiichius Bulgariæ dominus principibus fauebat: quam ob rem imperator ab Amurathe tanquam ab amico uiciniorē auxilium petere coactus est. Amurathes autē liberaliter imperatori adfuit. nam duodecim millia electorum Turcarum illicō in Græciam misit: quibus adiutus imperator, Marcum ipsum ac ceteros rebelles fudit fugauitq;. Porro finis bello, septem Turcarum millia in Asiam remisit: quod reliquum fuit, p̄sidij loco sibi seruauit, atq; Amurathi gratias egit pro huiusmodi beneficio: quod tamen origo ruinæ Constantinopolitani imperij, ac principium nostrorum uulnerum fuit. Etenim Amurathes quum ex militibus, qui in patriam redierant, accepisset, & Græciam pulcherrimam esse prouinciā, & pessime inter Græcos principes conuenire, illico transire destinauit, ut imperatoris inimicos persequeretur, & illi transiendi pretextus fuit. Angustias igitur Helleponticas anno Christianæ salutis M. CCLXIII. transiuit, duabus Genuensibus nauibus in eam op̄eram conductis: quarum altera Isteriana, altera uero Squarciafica uocabatur: quæ pro sexaginta Turcarum millibus traiectis, totidem numos aureos accepere. Turcæ autem quum in Græciam peruenissent, totam regionē excursionibus bellicis infestauerunt, Gallipolimq; ac uicina Helleponto oppida expugnarunt, atq; ibidem naues ad pedites equitesq; ex Asia in Græciam transiendos construxere: quibus postmodum nauibus Turcæ exercitum continue augens, atq; omnia tanquā inimicorum imperatoris debellans, tandem Philippopolim & Andrinopolim ciuitatem magnificam cepit. Inde in Seruiam profectus, maximum ei prouinciæ terrorem incussit. Quapropter Lazarus Seruiæ despota, & Marcus Bulgariæ dominus, ac nonnulli principes Albanæ simul coniuncti, uires in unum contulerunt, ut Turcis resisterent. Quumq; in prælium descendissent, Christiani ferē omnes trucidati sunt. Despota uero captiuus quidem factus, sed tamen & ipse paulo post interfectus est. Cæterum seruus quidam natione Seruianus, Despota proprii domini mortem ægre ferens, eamq; summopere uindicare desiderans, egregij uiri nomen, sprete morte, post se relinquere decreuit: sicq; nactus occasionem, pugione Amurathem interfecit. Imperio præfuit Amurathes annis XXIII. Perijt anno post CHRISTVM natum M. CCLXXIII. sub Gregorio undecimo Pontifice Romano.

Baiazetē hūc, alij Paizetem, alij Paiazetem nominant.

Bosina, pars superioris Moesiae.

R Eliquit Amurathes duos filios, Solimanum & Baiazetē. Verum hic ne imperij æmulū haberet, Solimanū interficiendū curauit: ac statim cōtra Marcum Bulgariæ principem, patris mortem uindicaturus, magnum cōparauit exercitum, profectusq; ad locum ubi prius pater fuerat interfectus, Marcum ipsum cum omni Bulgatorū ac Seruianorū nobilitate in pugna trucidauit: ac post eam uictoriā omnibus ferē Bulgariæ ciuitatibus & munitis locis positus est. Neq; ita multo post, nempe anno à restituta salute M. CCLXXVI. per Bosinam transiens, crudelissimas in Vngaria, Albania & Valachia excursiones fecit. Christianos quæ quā plurimos in Thraciam captiuos duxit. Enim uero prudentia singulari, maximoq; cum animi tum corporis uigore præditus fuit, sed super omnia solers in prouidendis, ac patiēns in expectandis rerum occasionibus extitit. Verum in negotijs exequendis tanta celeritate utebatur, ut Baiazetes Hildrin, id est celi

coeli fulgur cognominaretur. Is igitur naturæ dotibus adiutus, totam ferè Græciam subegit. Porro tandem etiam Constantinopolim obsidione cinxit. Quam ob causam infelix imperator, ut à Christianis principibus Occidentis auxilium peteret, in Galliam nauigare coactus est. Galliarum regnum Carolus eius nominis septimus tunc temporis administrabat. Is ueluti qui pietatem cum magnanimitate coniunctam haberet, Iohannem Niuernensem comitem ducis Burgundiæ filium, proprium fratrem, iuuenem alioqui audacem, cum ipso imperatore misit: quem præcipui Galliarum principes, nimirum Guido Tremoliæ dominus, Philippus Arteliorum comes, Ioannes Viennæ dominus, comes de Cuci, comes de Diu, atque alij complures comitati sunt: ac secum mille cataphractos una cum suis armaturæ aptis equitibus conduxere. Quumque in Vngariam peruenissent, Sigismundo regi, qui postea imperator extitit, se coniunxerunt: ac demum simul omnes itinere per Seruiam Despota fauente arrepto, post leuiculas aliquot inter eundem adeptas uictorias, Nicopolim perueniunt: atque ipsam urbem oppugnare quidem coeperunt, sed Turcis eam egregiè defendentibus, laborem omnem frustra consumpsere. Interea uero Baiazetes temporis spacium, quo uires suas in unum colligeret, nactus, innumerabilem equitum multitudinē contra Christianos adduxit. Porro Galli in anteriori exercitus parte constituti, quum maximam stragem palantium Turcarum, qui exploratum uenerant, effecissent: neque monitionibus, neque protestationibus (ne uidelicet sine Vngaris, Germanis, ac Seruians equitibus in hostem impetum facerent) audaciores quam sapientiores contineri potuerunt, quin fugientes prosequerentur, præsertim quum nonnulli ex ducebus iam dictis, malignitate Sigismundi, qui Gallis primum honorem inuideret, huiusmodi protestationes fieri affirmarent. Vnde comes de Diu, atque alij ferè omnes principes, Viennensem dominum uexilliferum per uim in hostes impulerunt, sicque tubis classicum canentibus in densissimam turmam constipati, Turcas inuasere: adeoque multos in primo congressu occiderunt, ut uictoriæ acclamare iam inciperent. Verum ea lætitiā breuis admodum extitit. Nam Baiazetes una cum sexaginta millibus equitum in lunarem formam recens educiorum adueniens, ipsos circumdedit, ac medios, antequam Sigismundus auxilium ferre posset, inclussit. Atque in hunc modum Galli temeritatis suæ poenas pendentes, ferè omnes, licet se uiriliter tuerentur, interfecti sunt, id quod reliquo exercitui tantum terroris incussit, ut absque pugna turpiter ac scedē milites omnes aufugerint. Sigismundus uero ac magnus Rhodi magister nauicula Danubium ingressi, uix euadere potuerunt, Turcis à fluuii ripa sagittis eos continue impetentibus. Enimvero ex Gallis trecenti equites seruati sunt, in quos ob diuitem uestium ornatum auara crudelitas Turcarum, quo præcium redemptionis extorqueret, haud sæuierat. Porro Baiazetes Niuernensem comitem, qui ferè nudus erat, iussit ad se adduci, habitaque ætatis, & regij sanguinis, ex quo is exortus erat, ratione, non tantum ipsum in uita seruauit, sed insuper facultatem concessit, ut ad releuandum captiuitatis moerorem, quinque ex suis quos uellet socios deligeret. Is autem superius nominatos duces sibi dari postulas, ipsos à morte liberauit, excepto Viennæ principe, qui in prælio defunctus erat. Vbi uero selecti duces ad comitem deducti fuere, Baiazetes cæteros omnes ad unum trucidari turbato uultu imperauit. Verum comes quum inter eos, qui interficiebantur, Buccicardum Galliarum Marescalchum (ut uocant) hominem giganteæ staturæ cognouisset, supplex ac lacrymans eum quoque sibi donari obnixè Baiazetem orauit: id quod Baiazetes humanissime concessit. Atque autem omnes ante oculos sex horum superstitum crudelissime necati sunt. Quod uero ad Marescalchum attinet, is Buccicardus ille

Carolus Galliarum rex.

Vngaria, Pannonia noma est.

Rhodi equites suum præfectum Magnum magistrum appellant.

Marescalchus nomen dignitatis apud Gallos est.

kk est,

est, qui postea Genuæ gubernator extitit, atque ibi Gabrielem vicecomitem Pisarum principem decapitavit: qui cum Galeatio Gonzaga homine paruulo singulare certamen iniit, ac superatus est, sed ob id ipsum uoto obstrinxit, arma non amplius induturum. Sed, ut ad rem redeam, Niuernensis comes una cum cæteris captiuis Prusam deductus est, quo in loco per aliquod temporis spacium haud di-
 gne satis pro conditione est habitus. Verum constituto tandem omnibus redemptionis precio, liberius aliquanto ac commodius uiuere illis permissum est. Nam & id Baiazetes liberaliter concessit, ut omnis generis uenationibus uterentur. Postremo ducentorum millium aureorum precio simul omnes redempti sunt: quam pecuniarum summam Iacobus Mithyleneus princeps soluit. Cæterum Fiofartes Galus historicus, qui captiuos, posteaquam in patriam sunt reuersi, allocutus est: literis mandauit, cornua exercitus Baiazetis in alæ curuaturam ad similitudinem nouæ lunæ sparsa, plus quam septem milliariorum spacium occupauisse, iudicatumque esse, in eo exercitu plus quam trecenta hominum millia, ex omnibus orbis totius nationibus collecta extitisse. Christianos uero uix numerum octoginta millium attigisse, inter quos circiter uiginti millia equitum erant. Incidit autem is conflictus in annum salutis humanæ M. CCC. XCV, quo die diuo Michaeli uigilia celebrabantur. Verum enim uero Baiazetes post huiusmodi uictoriâ ad Constantinopolitanam obsidionem reuersus, antiquas omnes Græcorum delicias, hortos nimirum atque ædificia extra urbem demolitus est, agros ipsos quaqua uersum incursionibus patebant, populabundus uastauit. Neque ulla profecto ratione imperij caput illud seruari poterat, nisi Tamberlanes Zagataia orientalis Scythia-
 regionis Parthiam ac Sogodianam uersus, princeps, in minorem Asiam peruenisset. Samarcanda ciuitas ad fluuium Iaxartem constructa, Tamberlanis patria fuit: qui inde peditum atque equitum innumerabili multitudine secum ducta, Natoliam totam occupauit. Quam ob causam Baiazetes Constantinopoli relicta, exercitum nauibus Angoriorum deduxit, ac prope Stellam motem, ubi olim cum Michridate Pompeius pugnauerat, cum Tamberlane conflixit, ac superatus est. Hunc igitur captum Tamberlanes catenis aureis ligauit, atque in ferream caueam detrulit, per totam Asiam ac Syriam circunduxit, quousque tandem ipsi miseriarum finem mors attulit. In eo prælio, quod tempore Bonifacij papæ noni commissum est, plus quam ducenta hominum millia desiderata sunt.

CALEPINVS.

EX Angorienſi conflictu aliquot Baiazetis filij aufugerunt, atque in Græcorum manus qui Hellespontum classe custodiebant, peruenere. Vnus autem ex ijs fauente fortuna euasit, atque Andrinopolim perductus est, isque Cyrifcelebes, non autem Calepinus uocabatur, quemadmodum Nicolaus Secundinus credidit, qui Turcarum genealogiam Latino sermone conscriptam Pio papæ dicauit. Id quod in causa fuit, ut ferè omnes alij corrupta uerbi nominis pronunciatione, pro Cyrifcelebe Calepinum dixerint. Hic igitur Cyrifcelebes instauratis imperij uiribus, aduentanti Sigismundo uiriliter se opposuit. Etenim Sigismundus haud sustinendum ratus, ut Turcæ post tantam à Tamberlane acceptam cladem, uires resumerent, magnum sibi compararet exercitum, ac Salumbezenos campos occupauerat: id quod in annum CHRISTI M. CCCC. IX incidisse constat. Ergo in ijs campis cum hoste congressus, fugam facere coactus est, anno tertio decimo post eam pugnam quam prius infelicitè cum Baiazete pugnauerat. Enim uero ipse rex non minus hic sibi fauente fortuna, quam apud Nicopolim fauerat, è uictorum manibus euasit. Animaduersum est in eo conflictu, Sigismundi pedites ante sagittis fuisse cõfossos, quam in phalangem dispositi cominus congre-

Superius dictum
 est Asiam mino-
 rem Natoliam
 nunc uocari.

Angorium ab
 antiquis Anci-
 ra dicebatur,
 ut quidam putat.

Cyrifcelebes.

congregari cum hoste potuerint: equites uero ad primum statim inuadentis hostis impetum terga uertisse. Porro Cyrusceles post hanc uictoria Seruiae Despotae bel-
lo lacessere, imperatorisq; Constantinopolitani fines deuastare incepit. Verum infir-
mitate praeventus, in ipso aetatis suae flore, sub Alexandri Quinti pontificatu ui-
tam cum morte commutauit, quum plus minus sex annis imperium obtinuisset.

MAHOMETES I.

EX Cyruscele Orcannes & Mahometes filij superfuere. Sedenim quum Or-
cannes adhuc paruulus auxilio quorundam ducum assumere sibi imperium
uellet, a Mose patruo interfectus est. Attamen neq; ipse Moses diu est rerum potitus:
10 quia Mahometes Orcannis frater, tanquam patris legitimus successor, eo occiso
imperium arripuit. Is igitur Mahometes est, qui Valachis asperrimum bellum intulit.
Mox in Asiam profectus, loca omnia quae Tamberlanes occupauerat, recepit,
ac plurimos principes Turcicae nationis ex Gallatia, ex Ponto, atq; ex Cappado-
cia pullos funditus extirpauit. Imperatoria insignia ex Prusa in Graeciam transla-
ta, Adrianopoli, quae caput est Thraciae, collocauit. Imperium quatuordecim admi-
nistrauit annis, ac mortuus est anno Domini M CCCO XIX, Martino quinto Ro-
mae pontifice agente. Ergo secundum hanc temporis supputationem, apparet hunc
Mahometem, et non Cyruscelebem, prope Salumbeziū Sigismundum fugasse.
Verum ueritas hac in re solum sibi locum inueniat.

Adrianopolis
caput Thraciae.

AMVRATHES II.

MAhometi successit clarissimus Amurathes eius filius, qui expeditione in Ser-
uiae Despotam facta, Scopiam, Sophiam & Nouemontem occupauit, tres
que ipsius Despotae liberos captiuos duxit: e quibus duos masculini sexus aereo in-
strumento ignito, lumine oculorum priuauit: tertiam foeminam, quia pulcherri-
ma erat, in uxorem accepit. Hic primus omnium, ordinem peditum, quos Ianiza-
ros uocant, instituit: eosq; ex Christianis, qui tamen CHRISTVM abnegauerant,
elegit: quorum uiribus & ipse, & qui ipsi successere, ex innumeris fere pra-
ljs uictores euaserunt, ac penè totum debellarunt Orientem. Verum de ijs suo lo-
co dicetur. Amurathes non contentus Vngariam, Bosnam, Albaniam, Valachi-
am & Graeciam excursionibus infestasse, Venetis quoq; bellum inferre perseue-
rauit, quousq; illis Thessalonicam nobilem ciuitatem per uim ademit. Mox Bel-
gradum obsedit. Verum in oppidi fossis circiter decem hominum millibus amic-
tis, cum dedecore inde discedere coactus est. Ceterum non ita multo post Ladis-
laus Poloniae atq; Vngariae rex magno exercitu comparato in Seruiam ac Bulga-
riam se contulit, atq; in montis Hemi uallibus, cum Amurathis duce Carambeio
uiriliter conflixit. Sedenim in eo prelio pedites Poloni, cominus cum Turcis pu-
gnantes, ac breuibus quibusdam contis equos suffodientes, integram uictoriam
capto Carambeio reportarunt. Porro Ladislaus anno eam uictoriam proxime
subsecuto, pacem cum Turca optimis conditionibus iniit, ac Carambeium precio-
40 quinquaginta millium ducatorum redemptum dimisit. Verum ea pax parum ro-
boris apud Ladislaum obtinuit, propterea quod is in gratiam Constantinopoli-
tani imperatoris, atq; Eugenij pape, & Philippi Burgundiae ducis, ac Venetorum
pacis non stetit. Veneti enim Hellespontum se occupaturos, atque Amurathis,
qui ab Europeis ob pacem confectam nihil timens, in Asiam contra Caramaniae
regem transierat, reditum clausuros pollicebantur. Vnde Ladislaus gloria & utili-
tate uictoriae recens illectus, Varnam ad Euxinum sitam petijt, ut inde profectus
eo, ubi Christiana classis continebatur, suas copias cum maritimis coniungeret. Ve-
rum Amurathes, quum hoc audisset, neglecto Caramanij regis exercitu, ac supera-
tis septuaginta Christianorum triremibus, quae summo conatu redeunti iter impe-

Ianizari.

Belgradum non
nulli abstruunt
Taurum ab an-
tiquis esse dictum

dire nitebantur, per angustias Helleponticas reuersus est: ac mox celeritate maxima usus, die septimo prope Varnam ciuitatem ab antiquis Dionysiopolim uocatam, cum octoginta millibus Turcarum sese hostibus ostendit. Porro Iohannes Huniades, Matthie regis pater, summa militaris artis peritia, sic disposuit Christianorum exercitum, ut latus unum ad paludem quandam, alterum uero ad currus simul catenatos, terga autem ad montem conuersa milites haberent. Quumq; acriter diu pugnatum utrinque esset, primi Turcarum ordines tandem in fugam conuersi sunt. Iamq; uictoria ad Christianos inclinare, atque Amurathes identidem fuga propriae saluti consulere uelle uidebatur: quum duo episcopi, nempe Varadinus & Strigonia fugientem hostem intempestiuus secuti, commissa sibiloca deseruere, Turcicorum equitum turmae aditum in nostrum exercitum, per eum quem dereliquerant locum concesserunt. Sicq; effectum est, ut ingressi Turcae sagittarum grandine pedites nostros suo ex ordine disturbarint. Huniades igitur suis tanto in discrimine constitutis, opem ferre desiderans, resuscandarum virium commoditatem Amurathi dedit. Ergo Amurathes tum huiusmodi occasione, tum uero exhortatione Galij Bassae animum recipiens, cum Ianizaris constitit, ac Ladislaum Regem infelicem, equites Portae suis cataphractis impetentem non tantum sustinuit, uerum etiam arte quadam medium clausit: tandemq; post acerrimam pugnam ex equo prolapsus una cum quamplurimis nobilibus Vngaris et Polonis interfecit. Huniades autem corpus Regis ex hostibus per uim extrahere conatus, in maximum uitae discrimen incidit: nihilominus & ipse tandem, cum alijs qui iam per montes & paludes ac syluas inaccessas fugiebant euasit. In ea fuga Iulianus Caesarius Cardinalis Papae legatus occisus est. Persuaserat is regi prius, ut cum Turcis percussa foedera disrumperet: quandoquidem nulla omnino sine uincula, quae Christianos obstringant, ut infidelibus fidem seruare teneantur, sic ille aiebat. Caeterum Amurathes eo loci, ubi pugnatum est, columnam uictoriae inscriptionem continentem erexit. Sed & ibidem in hanc usque diem ossium tumuli uidentur, qui indices magnitudinis perpetratae illic stragis sunt. Perpetrata autem est anno salutis humanae M C C C C X L I I I, in mense Nouembri, eo qui diui Martini festo dicatus est die. Hanc pugnam paulo aliter Pius Papa descripsit: sed nos potius Callymachum sequimur, qui in sua Vngarica historia pulcherrimo ordine ac sine affectibus eam pingit. Porro Amurathes post illatam Vngaris tam foedam stragem, ac post pacem cum Venetis antea bello diu lacessitis initam, in Graecos conuersus, Hexamilum Corinthi petijt: qui quidem locus murum in sex milliariorum spacium porrectum habet, in ijs angustijs, quae Aegeum mare Ioniumq; determinant, ac Peloponnesum totam (hodie Moream uocant) adeo includit, ut eam ueluti insulam efficiat. Huiusmodi igitur muro Amurathes expugnato ac demolito, Constantinopolitani imperatoris fratrem qui ea loca tutabatur, cum omni Graecorum exercitu fudit. Inde Peloponnesum uniuersam ferro igneq; deuastans, incolarum partem interfecit, partem captiuam duxit. Sub hac Velonae portum e regione Hydruntii occupauit. Verum enim uero quum post haec omnia Scanderbechus Albaniae praefectus ab Amurathe, cui alias inseruierat, defecisset, Amurathes ipse maximo exercitu, ac Mahomete etiam proprio filio secum ducto, Croiam uenit, atque urbem ipsam diu machinis bellicis impetiuit. Verum quum eius capiendae nulla facultas daretur, amouit, quidem inde castra: sed tantum dolorem uel potius rabiem ex ea re contraxit, ut mala ualetudine correptus, Andrinopoli demum e uita excesserit, Anno ab instauratione salutis M C C C C L, in mense Nouembri. Regnauit annis x x x i, tempore Nicolai Papae quinti.

Varnam.
Dionysiopolis.

Bassae, dignitatis est nomen apud Turcas.

Infidelibus quoque seruanda fides.

Callymachi historia Vngarica.

Hexamilos.

Morea.

Velonae, aliqui Oricum antiquis dictum fuisse existimant. Croiam antiquitus Troiam uocabant.

Post Amurathis mortem, Mahometes eius filius annum uigesimalum primū agens, maximo militum favore imperator salutatus, ut liberius imperio præesset, fratre illico iussit occidi. Hic prosperrima fortunæ aura usus est, animoq; ac ingenio, necnō gloriæ cupiditate magno Alexandro persimilis extitit, nihilominus crudelis admodum cum in bello, tum in Portæ clausura fuit, adeo ut iuuenulos etiam ac pueros, quos tamen libidinoso prosequeretur amore, uel minima de causa interficeret. Cæterum liberalem principem egit, præcipue uero uirtute præditos, ac fortes uiros, sibiq; ex animo inseruiētes, magnis muneribus donauit.

¹⁰ Quamplurimi fuere qui existimarent, non magis hunc Mahometanæ religioni, quam aut Christianæ, aut gentiliū adhæsisse. Educatus quidem à matre Christiana Lazari Seruicæ Despotæ filia ab incunabulis fuerat, Angelicamq; salutationem, ac Dominicam præcatiūculam ex ea didicerat: sed quū adoleuisset, Mahometanam sectam secutus, talem se exhibuit, ut neque in CHRISTVM, neque in Mahometē crediderit. Hincq; effectum est, ut promissa, nisi quatenus in suum commodum cederēt, minime seruaret: atq; in nullo scelere culpam aut peccatum constitueret, quo suis satisfacere desiderijs ualeret. Excellentes in quauis arte uiros summopere dilexit. Impensissime curauit, ut uictoriæ, quibus ipse potitus fuerat, à doctis atq; iudicio præditis hominibus conscriberentur. Antiquorum uero historias continuè legere consueuerat. Ioannem Mariam Vincentinum Mustaphæ primogeniti sui seruum maximis excepit blanditijs, quòd uictoriam, quam ipse de Vsuncassano Persiæ rege reportarat, Turcico sermone atque item Italico literis mandasset, id quicquid est, nos quoque legimus. Bellinum Venetum pictorem, quem Constantinopolim, cum ut suam ipsius imperatoris faciem ad uiuam effigiem, tum uero ut occidentalium hominum habitus depingeret, Venetijs euocarat, largis muneribus ditauit. Ad summam, plurimæ uirtutes bona fortuna comitatæ, hunc ad Constantinopolitanum imperium perduxerē.

Etenim hoc ipsum imperium, ne infimis expeditionibus, ac parum honoris in se continentibus occuparetur, statim aggressus, innumeris propemodum machinis aëris terra mariq; adhibitis, Constantinopolim expugnauit: qua in expugnatione Constantinopolitanus ipse imperator armatus ac pugnans occubuit. Illud autem notatu dignum ac fatale fere habetur, quòd quemadmodum Constantinus Helenæ filius, primus Constantinopolitanus imperator fuerat: sic & is qui post annos ab illo primo M CXXI ultimus extitit, Constantinus Helenæ filius fuit. Urbis uero huius expugnatio, quarto Calendas Iunias facta est, anno post uirgineum partum, M CCCC LII. Post huiusmodi autem memorabilem uictoriā Mahometes Græciæ ac Natoliæ ciuitates omnes imperio Constantinopolitano subiectas habuit. Porro non ita multo post ducentis millibus Turcarum secum ductis, Belgradum inuasit. Sed uirtute Huniadis egregij ducis fusus, uulnere etiam accepto, machinas aeneas relinquere coactus est.

Hactantum in re aduersa fortuna usus. Sub id tempus Romanæ Bassam in Peloponnesum cum exercitu misit, qui Græcorum ac Venetorum copias bis ibidem cecidit. Inter eos autem qui occisi sunt, hi præcipui duces extitere: Emanuel Boccalus, Michael Rallus, Ciccus Brandolinus, & Iohannes Tella, unā cum Veneto rum prouisoire Barbadico, qui super eminentem Patrarum turrim palo suffixus est. Et huiusmodi quidē uictorijs Turcæ per fraudem semper potiti sunt, Christianis ueluti in nassam attractis, eorumq; ordinibus deturbatis. Hexamili dein de murum iterum demoliti sunt: eundem enim ipsum murum post priorem illam destructionem, cuius Amurathes autor fuerat, Veneti quindecim dierū spacio ex

Quid portæ
uel Portæ clauis
sura sit, inferius
sub libelli finem
patebit.

Ioannes Maria
Vincentinus.

Bellinus pictor.

Constantinopoli
expugnatio.

Romanæ Thraciæ
partē appellari
putant.

Prouisoires Veneti
suis in bellis
eos appellat:
quos Romani
Legatos nominant.

eisdem, quibus antea constabat, quadratis lapidibus instaurauerunt, triginta milibus hominum, & eo amplius ei operi destinatis. Sub hac Turca Lemnū ac Mithylenem insulas cepit, incredibilisq; apparatu pōte supra Euripū cōstructo, t Nigropontem expugnauit, Christianis fœda strage affectis ob classis Venetæ prouisoris inertiam, qui uentis etiam prosperis flantibus, non ausus est pōtem triremibus inuadere. His peractis, Turca Croiam ac Scutarum ciuitates in Albania post longam obsidionem ac uarias pugnas in ditionem accepit. Regnum præterea Boslinæ adortus, Iaizam urbem regiam expugnauit, ac Stephano regi captiuo caput amputari iussit. Magnam Valachia & transalpinæ partem suo imperio subiecit. Caphazæ Genuensium urbem in Euxini ora positam deuicit. Pirameto Caramania regi multas ciuitates per uim abstulit. Cum Vfuncassano Persiæ rege bis acerrime cōflicxit, semel prope Euphratem, ubi superatus decem militū millia unā cum Asmirathe Bassa Græco homine, olimq; imperatoris Constantinopolitani cōfanguineo amisit. Verum secundo praelio Vfuncassanus ac Persæ fusi fugatiq; sunt, Zeinale Vfuncassani filio interfecto. Atq; hæc uictoria Turcis non nisi ob multitudinem ærearum machinarum, insolitum auribus Persicorum equorum strepitū insonantiū, obtigit. Mox Turca ipse Trapezuntinum imperium occupauit, infelicemq; imperatorē Dauidē nomine Christianū, Vfuncassani focerū occidit, ac totam illius stirpem crudelissime sustulit. Carinthiā ac Stiriam militaribus excursionibus infestauit. Tandem Homarbeiū Boslinæ Sania cū, Genuensis cuiusdam filii, hominem alioqui egregiū, ad Italiā ingressum, misit, qui exercitui Veneto Gradi obuius factus, singularem uictoriam nostro cum dedecore adeptus est, hoc nimirum ordine, mille equites, quos noctu Lisoniū fluiuiū uadare iusserat, quadā in ualle occulte adeo collocauit, ut Veneti, qui in unum collecti, in fluminis ripa Turcis opposita, castrametati fuerant, animaduertere non potuerint. Summo deinde mane alam equitum eundem fluiuiū tranare, ac nostros ad praelium audacter prouocare imperauit. Enimuero Hieronymus Nouellus & comes & primus exercitus dux, in tres partes copias omnes Italico more distinxerat: filium præfecerat primæ, ipse per se præerat secundæ: Iacobus uero Picininus, & Anastasius à Romanodiola tertiam ductabant. Ducis igitur filius hostem uiriliter suis cataphractis inuadens, plurimos trucidauit: effectumq; est ut reliqui tanquam fusi, terga uertere cœperint: ac iuuenis, qui ut corporis uiribus, ita animi audacia præditus erat, diu sit fugientes insecutus, etiam inuito patre, qui Turcarum insidias uertus, tubarum clangore ac uexillis nonnullis in altum sublati, ipsum subinde, ut reuerteretur, admonebat. Et reuera statim insidiæ reiectæ sunt. Nam uix iuuenis equum reflexerat, quum ecce Turcæ conuersi, totam nostrorū equitum turmam circudederūt, ac uarijs modis impetitā prius dissipauere, quā comes filio suppetias ferre posset. Eodem temporis momento Turcæ, qui in insidijs latitauerant, supra partē exercitus extremam in montis decliui apparuere, Barbaricisq; uociferationibus e monte cum impetu descendentes, eā ipsam partem in fugam uerterunt. Homarbeiū autē unā cū reliquo exercitu comitē inuasurus, flumen uadauit: sicq; tandem nostri omnes ad unū serē occisione occisi sunt. Comes uerò nō sine Turcarū strage, quum & Homarbeiū uulnerasset, occubuit. Idē accidit comitis filio, idem Anastasio, idem Badoario prouisor. Nonnulli tamen duces, quod pulcherrimis essent uestibus ornati, in hoc tantū seruati sunt, ut redēptionis precii ab ipsis extorqueretur: atq; ob id catenis uincti, ad Turcarum imperatorē sunt deducti: inter quos Iacobus Picininus, filius clarissimi comitis Iacobi, qui in Neapolitana arce interfectus est, atque Antonius Caldora, & Iohannes Clericata extitere. Hæc Turcarum uictoria totam Italiā terruit. Homarbeiū autem igne ferroq; regione deuastata,

Lemnos ac Mithylenæ capte.

t Eubocæ anti-

qui uocant.

Scutarum, anti-

qui Scodra.

Trapezuntinis occupatio.

Saniacus nomē

Turcicæ digni-

tatis est, à non-

nullis tamen

Sanjacus dici-

tur.

Memorabilis

nostrorū clades

uastata, cum infinito captiuorum numero ad suos reuersus est. Verumenimue-
 ro hoc in conflictu est manifeste perspectum, Turcas arte magis ac multitudine, *Turcas multitu-
 dine magis
 quam uiribus
 ualere.*
 quam uiribus ualere. Nam si Hieronymus comes, legiones nostras inimicorum le-
 gionibus non in directum, sed per latum opposuisset: ipse medius inter primam ac
 tertiam legiones ab utroque latere in similitudinem Romanorum cornuum sibi
 adherentes extitisset: sicque exercitu uelut in unum corpus redacto, Turcae tam fa-
 cile ipsum circumdare ac penetrare haud potuissent, ut fecerunt, ac toties facturi
 sunt, quoties praepostero hoc ordine cum illis pugnabimus. Anno qui eam cla-
 dem secutus est, Turcae uiginti millibus militum in unum collectis, eadem illa loca
 iterum petierunt. Sed Veneti Carolo Montone comite exercitus duce constituto,
 non temere cum ijs amplius conflixerunt. Enimvero ex Iohanne Paulo Manfro-
 ne equitum praefecto, qui postea sub Papiae mœnibus interfectus est, accepi, nostros
 semel tantum castra exisse, cataphractis omnibus, quorum ipse primum se fuisse
 aiebat, in cunei formam uetusto Romanorum more dispositis: Turcas uero, qui
 eum cuneum impetissent, seipsos lanceis infixisse, quas nostri ordine militari mi-
 nime derelicto in unamquamque partem contra inimicos uertebant. Igitur quum
 Turcae nihil contra nostros eo loci promouerent, in Germanos conuersi, Cadurū
 oppidulum, ubi transitus per alpes in Germaniam est, occuparunt, atque innume-
 ros inde captiuos abduxerunt. Tandem uero Mahometes cum Veneris pacem
 iniit, ac totius orbis imperio inhians, tres uno & eodem tempore expeditiones sus-
 cepit. Nam Mesithum Bassam Graecum genere, ex Palaeologorum familia, Rho-
 dum misit: qui tamen post multas ac cruentas quidem illas urbis oppugnationes,
 cum suorum dedecore ac strage repulsus est. Acomathen uero Bassam, Hydruntum
 Apuliae oppidū petere iussit. Ipse autem per se Syriam petiturus, atque Alcairi Sulta-
 num inuasurus, in Natoliā traiecit. Et trecenta quidem armatorū millia, ducen-
 tasque triremes, ac trecenta minora nauigia his tribus in locis eum habuisse credi-
 tum est. Verum quum iam prope Nicomediam esset, colico dolore correptus,
 quarto demum die uitam finiuit, quinto nonas Maias, Anno CHRISTI
 CCCCLXXXI, sub Pontificatu Sixti quarti. Porro Mahometis mors Italiae
 salutis fuit, propterea quod Turcae, qui omnium ferè Christianorum uires per an-
 num iam & menses aliquot Hydrunti sustinuerant, audita Principis morte, Aco-
 mathem Bassam, qui cum uiginti quinque Turcarum millibus Hydruntinum ex-
 ercitu inuastaturus, Velonam aduentabat, haud diutius expectarunt: sed cum
 nostris ea foedera percussere, quae bellicam gloriam prius partam minime denigra-
 rint. Etenim & antea se militiae magistros esse ostenderant, cataphractis nostris
 saepius repulsis, ac duobus primis nominis ducibus, nempe Iulio comite ducis Ha-
 driensis patre, Mattheoque Capuae principe interfectis. Vna tantum inter nostros
 equitum Vngarorum ala inuenta est, quae pari arte cum Turcis congredere-
 tur, assueta nimirum leuibus pugnīs, quas in Belgradi ac Samandriae finibus ab-
 40 que intermissione cum ipsis committunt. Iohannes autem Iacobus Triul-
 tius princeps saepius referre solitus erat, Italos duces didicisse optima propugna-
 cula construere, ex ijs quae Turcae intra Hydrunti mœnia singulari artificio fabri-
 carunt. Ceterum post receptam à nostris ciuitatem, Calabriae dux plurimos
 è Turcis qui in ea fuerant, ut sub semilitarent, conduxit: atque ipse postea in eo præ-
 50 lio, in quo ipse dux contra Sixti papae exercitum in loco qui Campus mor-
 tuus dicitur, pugnans fusus est: adeoque similiter cum hostibus congressi sunt, ut pe-
 dites, quos Ianizaros uocant, balistis equitum impediti, nec tamen unquam ter-
 ga uertentes, ad unum omnes perierint: equites uero, magna militari cum uir-
 tute, tum arte saepe in sequentes conuersi: atque iter institutum ijs repressis
 kk 4 profe-

*Cadurū oppi-
 dum captū.*

*Campus mor-
 tuus.*

prosecuti, Ducē ipsum contempto hostiū impetu, usq; ad Neptuniana moenia incolumē perduxerint. Verū quod ad Mahometē pertinet, praefuit is imperio annis XXXII, quos tamen non omnino expleuit. Aetatis uero annū LIII, quū mortuus est, agebat. Homo nervosi ac robusti corporis extitit: faciem subgiluā, atq; oculos eiusdem coloris, sed aliquantulum ampliores ac supercilia arcuata habuit: nasum autem usq; adeo aduncum, ut summitas contingere labra uideretur. Porro in bellis quā is gessit, plus quā trecenta hominum millia ferro perisse compertū est.

BAIAZETES II.

Mustapha.

Solimani filius
nuper circumci-
sus, Mustapha
cognominatus.

Quid Bellerbei
us, & quid Aga
Ianzarorū sit,
in fine libelli u-
bi de ordine
Turcica militi-
e agitur, pate-
bit.

S. bellicus con-
tēdit Alcaurum
eam esse urbē,
quā ueteres Me-
phim uocant.

TRes filios Mahometes habuit, inter quos Mustapha iuuenis praecipuae indo-
lis primus extitit. Is in praelio contra Vuncassanum suscepto egregie se gef-
sit: quin antea quoq; Iosephum Persianum ducem, regis Caramaniae fauctorem in
fugam conuerterat. Verū quum hyemaret Iconij, uenationibus ac ueneris rebus
nimium indulgens, in ipso iuuentutis flore decessit. Enim uero in huius gratia So-
limanus, qui nunc imperatorem agit, primogenitum suum, annos XXXII natum,
atque in mense Iulio proxime praeterito maxima pompa circumcisum, eodem no-
mine appellauit. Superfuere Baiazetes ac Zizimus, quorum alter in Cappado-
cia, alter uero in Carmania agebat. Caterum defuncto Mahomete, Mahemedes
Bassa genere Caramanus, qui Visir, id est imperatori a consilijs erat, cadaver sta-
tim curru Constantinopolim uehendū curauit. Inde Zizimo atque Alcairi Sul-
tano per citissimum nunciū hac de re admonitis, ipsum Zizimum principem con-
stituere peroptabat. Interea Ianizari litus maris, accesserant, ut Constantinopolim
peterent. Sed Mahemedes inde naues omnes amouerat, ne exercitus trajcere ua-
leret. Quo comperto, Ianizari maximo furore succensi, lembis quibusdam paula-
tim, ac per partes transire coeperūt. Mox qui transierant, maioribus in eo littore ac-
ceptis nauibus, alios omnes transuexere. Sed quū Mahemedes & ipse ob id furore
percitus, eos ut insolentes ac parū obsequentes uehementer increparet, in unū col-
lecti, hunc ipsum aedibus, in quas se receperat, expugnatis, interfecerunt: nam &
ab omnibus, tanq; nouorū uectigalium inuentor, odio habebatur. Post hac Iani-
zari Baiazetem absentem imperatorem creant, & id quidem auxilio ac fauore Cher-
seoli Bassae Graeciae Bellerbei, & Agae Ianizarorum, qui Baiazetis generi erant, 30
Sedenim Isaachus & Dauthus ambo Bassae ac Visires, summāq; autoritatis ui-
ri, Constantinopoli tunc temporis agentes, ut tumultus sedare ac melius omnia di-
sponere ualerent, Corchutū Baiazetis filium, annos XIII natum, imperatorem sa-
lutarunt, quousq; pater Constantinopolim reuerterentur. Iā enim et id ferebatur,
Zizimum maximo cum exercitu aduentare, ut seipsum imperatorem constitue-
ret. Neq; ita multo post Baiazetes affuit, adeoq; puerum sollicitauit, ut tandem pa-
tri filius imperium renunciaret, Baiazete post imperatoriam dignitatē acceptam
pollicēte, imperium se puero tempore opportuno restitutum. Interea Zizimus
Bursiam peruenerat, atq; ipsa ciuitate potitus, summis bellorū conatibus totā Na-
toliam sibi subijcere querebat. Quam ob causam Baiazetes exercitum per Helle- 40
sponsum traiecit, atq; Acomathe cum ijs militibus, qui Hydruntinis suppetias tu-
lisse debuerant, reuocato, prope Niceam cum fratre conflixit: quo in loco Zizi-
mus uirtute ipsius Acomathis fusus, et in Caramaniam usq; fugatus est, sed quum
ne illic quidem ob insequentem hostem tutus esset, in Syriam profectus, Alcai-
rum, Sultano seipsum commendaturus, tandem uenit. Vnde & factum est ut pau-
lo post ipsius Sultani ac regis Caramaniae adiutus auxilijs, qui & milites & pecuni-
as subministrabant, in Asiam reuersus sit. Baiazetes autē Acomathē contra eum
misit, quo cum Zizimus iterum pugnans, quā plurimis ē suis amissis, superatus
est, Quamobrē fuga rebus suis cōsulere coactus, ad Rhodij maris litora peruenit,
ibiq; spe

hic spe omni destitutus, magno Rhodi Magistro seipsum tradidit, à quo postea ad Innocentium quartum Pontificem Romanum missus est. Is est Zizimus, qui à Carolo Francorum rege eius nominis octauo ex urbe Roma Neapolim uersus deductus, in itinere obiit Terracinæ, ueneno (ut creditum est) ab Alexandro Papaintersus. Huius cadauer postea Federicus Rex Constantinopolim misit, ut ea liberalitate quæ nihil ipsi constabat, Turcici principis beneuolentiam contra heret. Zizimus autem uir gravis atq; excellētis ingenij fuerat, ac magna cum prudentia, tum animi tranquillitate captiuitatem tolerauerat. Porro Baiazetes (ut ad eum reuertamur) tertio imperij sui anno Valachiam subegit, maximoq; & terrestri & maritimo belli apparatu. Lithostomo in Danubij ora sito, ac Moncastro erga Boristhenem fluium (hodie Neper uocant) posito debellatis, Constantino polim reuersus est. Vbi non ita multo post, Acomathem Bassam, quum innumera ipsius officia rependere aliter non posset, interfici iussit: testatus nimiam serui magnitudinem ac uisum domino timorem incutere. Is Acomathes ex Albania oriundus, antiquis ducibus uirtute militari æqualis fuit, adeo ut prouinciæ omnes, quas impeteret bello, uel solum nomen ipsius perterritescerent. Cognominatus est Ghendich, quoniam dens ei unus deesset: Nam id Turcica lingua ghen-dich significat. Verum tribus posteaquam hæc peracta sunt annis, Baiazetes Alcairi Sultano, quod Zizimo fauisset, bellum inferre cōstituens, Cherseolum Bassam & Calubeium, maximis terra mariq; dispositis copijs, Tharsum uersus misit. Quo audito Mamaluchi statim Antiochiæ conuenerunt, atq; Amanum, nunc ni-grum montem appellatum, transeuntes, Issum petiere: quo in loco Magnus Alexander olim memorabili pugna cum Dario confligit. Ex Issu Adanam Caramanæ ciuitatem cursu citato profecti, Turcas castrametantes inuenerunt: ex itinere enim fessi, ac sole iam in occasum inclinante uires in castris reparare optabant. Erantq; ipsi Turcæ numero multo plures, quàm Mamaluchi: sed hi meliores equos atq; arma quàm Turcæ habebant, neq; ex itinere admodum fatigati esse uidebantur. Ducibus igitur, quid facto opus esset, in medium conferentibus, duo Itali Mamaluchi pugnam in posterum diem minime differendā, sed eodem temporis momento Turcas impeditos, ac sub papilionibus sine ordine agentes impetendos esse, pluribus adductis rationibus consulere. Quod quum omnibus placuisset, ilico tubicines classicum canere iusserunt, ac plurimis in locis uno & eodem tempore Turcarum castra ex improviso adorti sunt: tantusq; Mamaluchorum fortiter omnia dissipantium impetus fuit, ut Turcicorum castrorum custodiæ persistere non potuerint, quousque cæteri milites conscenderent equos. Vnde Calubeius exercitum in fugam conuersum uidens, aufugit & ipse. Cherseolus uero post uulnus in manu acceptum captus, Alcairum ad Caitheum Sultanium deductus fuit. Et hoc quidem dedecore atque hac strage nullam maiorem Turcæ unquam à quauis orbis natione perpassi sunt. Baiazetes autem inita post eam cladem cum Sultano pace, in Albaniam arma conuertit, ac Dyrrachium prope Velonam situm cepit. Quumq; iam annus humanæ salutis M cccc xciiii ageretur, Cadumum Bassam præstāissimum ducem in Vngariam misit, qui cum octo millibus equitum Zagabriam usque profectus, non sine maximo populorum illorum terrore omnia deprædatus est. Quamobrem Croaciæ, Sclauoniæ atque Vngariæ principes, quos Banos uocant, habita tam damni nuper illati quam quod in futurum inferri poterat, ratione, magnum simul exercitum compararūt. Id quod in causa fuit, ut Cadamus usq; ad Diauoli montem, qui Croaciam à Corbauia diuidit, suos retraxerit. Cæterum Iohannes comes cognomento Torquatus, uir prudens, armisq; & consilio ualens, non in patenti campo cum Turcis congre-

Zizimus.

Moncastro,
Neper.

Ghendich.

Stultani milites
Mamaluchi uo-
cabantur.Turcarum stra-
ges insignis.

Diauoli mons.

cis congregiendum, sed eos in angustioribus locis, ubi etiam montes auxilio esse possent, arctandos atque impellendos censebat. Verum Bernardinus Francapanus comes plus audacia in consulendis, quam uirum in peragendis rebus bellicis habens, aperto Marte dimicandum suadebat. Idem Vngariae Banus inimicos contemnens, iudicabat. Quorum sententia quum praeualuisset, iuxta Morauam fluuium certatū est. Cadumus tripartitū exercitū diuiserat, ac primam partē Hismaelbeio Seruiae Saniaco, secundam Caruiliae Vaiuode commiserat, tertiam sibi ipsi seruarat. Hoc idem et Christiani suos pedites inter tres equitum alas equa portione diuidentes effecere: primam, quae Sclauinos loca inter Drauum & Sauum fluuios incolentes continebat, Ferdinandus Berisburchus regebat: secundam Croates continentem, Iohannes Torquatus ductabat: tertia sub Nicolao & Bernardino Francapanis erat. In hunc igitur modum exercitibus ordinatis Hismaelbeius tanto impetu primas nostrorum cohortes inuasit, ut Ferdinandus e suo ordine deturbatus, non tantum cedere, sed etiam suos pedites derelinquere coactus sit. Vnde ij statim in foedam & cruentam fugam usque ad Morauam acti, obsequentium Turcarum tiffiorem seipsos in fluuium praecipitarunt. Hismaelbeius uero prima hac acie deuicta, secundam aggressus est: quam etiam Caruilia eodem temporis momento inuadens, Torquati milites ad unum trucidauit.

Sclauini.

Torquatus autem pluribus circa se Turcis interfectis, & ipse tandem occisus est. Porro neque Cadumus occasionem insequendi Vngaros omisit, nam uirtute fortissimorum militum, quos in hoc sibi delegerat, adeo omnia dissipauit, ut in spacio propemodum unius horae capto principe Bano, eiusque filio interfecto, egregia uictoria paucis e suis amissis potitus sit. Numerari deinde caduera interfectorum iussit, atque in testimonium stragis Christianis illatae, multa capita ac nasos quam plurimos ad imperatorem suum misit. Enimuero qui occisi fuerunt, septem millium numerū excessere. Sub hac Baiazetes anno ab orbe redempto MCCCXC VII bellum Venetis inferre coepit, quod Iohannem Cernouichium comitem propinquum Cataro contra Turcas defendendum suscepissent. Halis Bassa eunuchus ex Albania oriundus, classe Turcica Iadram usque peruenit: abductisque ex tota Dalmatia praedis, uniuersam provinciam igne ferroque desolauit, ne uidelicet Veneti, milites in maritimi belli usum conscribere ualerent. Ceterum Veneta classis Turcicae prope Methonem obuia facta, eam, qua tamen longae superior erat, opprimere non tantum non tentauit, sed etiam occasionem id efficiendi in Sapieniae (ut nunc uocant) portu opportunam dimisit. Quam ob causam Antonius Grimanus, classis praefectus apud Venetos, huius rei reus actus, in uincula coniectus est, ac sic Venetias deductus. Interea Turcica classis in Corinthiacum sinum profecta, Lepantum ciuitatem, antiquis Naupactum dictam, cepit. Verum enimuero sub id tempus Veneti Ludouico Francorum Regi huius nominis duodecimo, foedere se coniunxerunt. Vnde rex ipse in Italiam contra Ludouicum Sforciam ueniens, Mediolanensem ditionem, qua nondum potitus erat, cum Venetis diuisit. Quamobrem Mediolani dux ab omnibus derelictus, ad Baiazetem confugit, pluribusque in medium productis causis, orauit ut sibi auxilio esse uellet, Venetis ualidius impetitis. Quod Baiazetes siue ob huiusmodi preces, siue ob destinatum sibi antea propositum lubens effecit. Nam Schenderum Bassam cum decem millibus equitum in forum Iulium misit, atque ea loca excursionibus infestari mandauit. Schenderus autem licet aliquantulum infirmus esset, Tiliauentum tamen ac Lisonum lata flumina uadauit, ac coeli fulgure celerior in Taurisinum usque agrum populabundus processit. Sedenim quum eos omnes, quos captiuarat, abducere secum non ualeret, in Tiliauenti

Sapieniae
portus.

uenti rīpa caput hominibus plus quater mille amputari iussit. Nec Veneti pro-
uiores, quos uocant, Turcas unquam inuadere ausi sunt: id quod in causa fuit,
ut ipsi Turcæ liberè quā libebat uagantes, Venetijs adeò propinqui effecti sint,
ut ē montibus eminentioribus urbis situm cōtemplari potuerint: id quod in men-
se Octobris anni superius iam dicti M CCCCXCVIII accidit. Verum Baia-
zetes eo anno qui hunc insecutus est, ad expugnandum Methonem per se ipsum
est profectus, exercitūq; in tres partes diuiso, machinis areis mœnia diutius impe-
tuit, propugnacula diruit, domosq; quā plurimas in urbem mortarijs (ut uocant)
perforatas destruxit. Methonensibus igitur iam ferè extrema patientibus, quatu-
or Venetæ triremes auxiliarijs peditibus atq; alijs ad bellum necessarijs rebus onu-
stæ aduenerunt. Quo cognito, ij qui in urbe erant ob præsens auxilium læti, om-
nes ad portum concurrerunt, ac mœnia sine custodijs & sine defensoribus relique-
re. Quod ubi sanizari senserunt, per ipsa mœnia in urbem ingressi, Venetos pedi-
tes ad unum trucidarunt, atque ipsa demum urbe positi sunt: & huiusmodi qui-
dem clades, quo die diui Laurentij festum celebramus, facta est. Anno qui à CHRIS-
T O nato M D numeratur. Turcicus autem imp̄ator Methonensem epi-
scopum, aliosq; complures coram se decollari præcepit. Mox inde profectus, &
Iuncum, & alia multa Peloponnesi loca obtinuit. Cæterum quum principes Chri-
stiani id ægerrime ferrent, nauium ingentem numerum ex Gallia, ex Lusitania, at-
que ex reliqua Hispania in unum contraxerunt, ac duce eo qui Magnus Capita-
neus cognominatus est, unā cum Venetis ad expugnandam Cephaleniam insu-
lam perrexerunt. Veneti uero etiā sanctæ Mauræ insulam postea cep̄re. Ve-
rum non ita multo pōst Andreæ Griti, nunc Venetiarum clarissimi ducis opera,
qui tunc Constantinopoli captiuus detinebatur, ea restituta, pacem cum Turca
sanxerunt, quæ quidem in hodiernum usq; diem perseverat. Porro Baiazetes iam
senex & podagrosus effectus, omissis bellis, incumbere quieti ac philosophiæ cœ-
pit, præsertim uero doctrinæ Auerois, quæ summopere delectabatur: simulq; eo-
dem tempore Constantinopolitana mœnia instaurauit, quæ terræmotu maiori ex
parte collapsa fuerant: id quod rerum, quæ Ottomanæ familiæ postmodum acci-
dere, certum prodigiū fuit. Enimvero dum huiusmodi pace Baiazetes frueretur,
Hismael Sophis ex Vfuncassani filia progenitus, apud Persas magnus euasit. ete-
nim Mahometanam legem nouis expositionibus interpretatus, nouam itidem re-
ligionem introduxerat, atque ea uia Persiæ regnū sibi occuparat. Et fama qui-
dem huius iuuenis, qui Orientem iam subegerat, tanta erat, ut eius sectæ duces in
Natoliam usque procurentes, omnia tumultibus replerent. Tumultuarium qui-
dem Persæ exercitum, sed quotidie magis excrecentem habebant, adeò ut tan-
dem etiā cum Gorague Bassa conferere manus ausi sint: ac uictoriam adepti, ip-
sum prope Cuciam ciuitatem palo suffixerint. Post Goraguem Halis Bassa uali-
do exercitu statim Persas insecutus est: quūq; iam eos, nō ut eunuchus, sed ut for-
tissimus miles pugnans penè perdidisset, in ipsa uictoria occubuit. Sub idem tem-
pus minimus Baiazetis filius, nomine Selimus, noua moliri cœpit, nam ē suo Tra-
pezuntino Sanctacatu Capham profectus cum Tartarorum principe fœdus iniit,
accepta in uxorem eius filia: sicq; Turcarum ac Tartarorum simul exercitu cōpa-
rato, prope Valachiæ Cheliām Danubiū traiecit, alium Sanctacatū fidei Mahome-
tanz inimicis uiciniorē à patre se desiderare affirmans, quo uirtutē propriā osten-
dere, seq; in armis exercere commodius ualeret: simul ne Acomathi fratri adeò ui-
cinius foret, quo cum de Amasiæ finibus iam contendebat. Interim Andrinopo-
lim, ubi erat pater propinquus, nuncios subinde præmittebat, qui patri indica-
rent, ipsum in hoc accedere, ut paternam manum oscularetur: quandoquidem pa-
trem à plu-

Heu cruentum
spectaculum.

Methone Tur-
cis capta.

Venetorū cum
Turcis fœdus.

Hismael So-
phis.

trem à pluribus annis non uidisset. Baiazetes autem astutus alioqui senex, qui ingenium filij ac naturam imperij auidissimam optime norat: Samandriæ Saniacatum Belgrado Vngariæ propinquum illico ei concessit, missisq; pecunijs, vestibus, equis, ac seruis, pulcherrimo munere filij donauit: ac respondit non opus esse, ut tunc res erant, eum ad deosculandam manum accedere. uehementer enim timebat, ne collectis in unum Ianizaris imperium usurparet, sicuti demum fecit. Enimuero Selimus fortis ac liberalis, & suprâ modum belli cupidus, pacisq; inimicus Ianizaris uidebatur: quibus de causis milites omnes magis eum diligebant, quàm aut Acomathem, qui in Amasiæ & Cappadociæ Saniacatu uoluptatibus potius quàm bellis incumberebat: aut Corcutum, qui in Magnesiâ Rhodio litori uicinus, philosophiæ ac Mahumetanæ legis theologiæ operam dabat: que studia, quum in utroque parum militibus probarentur, in causa erant ut Selimo magis fauerent. Interea Selimus ipse unâ cum exercitu iam Andrinopoli uicinus, aiebat se omnino patrem inuadere uelle: sed Baiazetes eo minime expectato, Constantinopolim uersus iter arripuit, ne uidelicet ciuitas imperij totius caput à Selimo præoccuparetur. Iamq; Ciorlum, qui locus Constantinopolim atque Andrinopolim æquis ferè spacijs dirimit, Baiazetes peruenerat, quum ecce Tartari atq; alia Selimi turmæ per planiciem sparsæ, Baiazetis impedimenta ac milites sine ordine incedentes, adorti sunt. Quam ab causam Baiazetes è curru, quo obpodagrâ uehebatur, iniquo filio effusis lachrymis male precatus, sese militibus commendauit: orationemq; adeò luculentam habuit, ut Ianizari, quamuis Selimum summopere amarent, optarentq; ut Baiazetes ipsum principem constitueret, non potuerint, quod debebant, non præstare: sicq; Portæ equitibus coniuncti, Tartaros omnes subito prostrauere. Selimus autem ipse acriter pugnando uulneratus, cuiusdam equi spadici, qui optimus erat, beneficio Varnam peruenit: ubi quum nauem conscendisset, ad Tartarum principem socerum suum tandem se contulit. Verum enimuero Baiazetes ueritus ne post mortem suam Selimus, inquieti ac feri animi iuuenis, Ianizarorū fauore legitimam regni successionem impediret, Acomathi primogenito indicauit, uelle se uita adhuc superstiti imperium ei renunciare. Igitur Acomathes ubi Selimum fratrem suum à patre fugatum audiuit, occasionem inde Constantinopolim ueniendi accepit. Iamq; Scutarum, ueteribus Chalcedonem uocatum, & contra Constantinopolim situm, eo animo peruenerat, ut princeps ab omnibus consalutaretur. Verum eius aduentus Ianizaris Selimo fauentibus ita displicuit, ut affirmarint se neutiquam permissuros, ut uiuente adhuc Baiazete, rerum alter potiretur: præsertim quum ueram ac debitam imperij successionem, quotiescunq; principem mori contingeret, non essent impedituri. Ad hæc aiebant, fidelitatem suam omnibus iam satis esse perspectam: præterea sua se Portæ uetera priuilegia amittere nolle asserabant, quibus in principis morte Iudæos & Christianos deprædari permissum, atq; huiusmodi crimina iuramento noui principis condonari solitum erat. Ad summam, uerba hæc atq; hi tumultus Ianizarorum tantum potuere, ut bonus senex quadam etiam dominandi usq; ad mortem dulcedine ductus, miserit qui dicerent, Acomathinulam adesse rationem qua princeps creari posset: debere igitur eum in Amasiam reuerti, quousq; tandem melior occasio desiderij communis exequendi sese offerret. Acomathes uero tali nuncio turbatus, odium in patrem de rebus suis inconsiderate desperans, statim concepit, ac Negoliâ occupare proposuit, ut post mortem patris, huius prouinciæ uiribus adiutus, imperium accipere atque aduersarios punire posset. Ergo exercitu coacto, quàm plurima loca subiugauit. Alen-sciachi Baiazetis primogeniti, multis antè annis defuncti filium, qui Leonium nobilissi-

Scutarum,
Chalcedon

nobilissimam ciuitatem possidebat, e regno expulit. Denique tanquam patri
penitus rebellis, omnibus inimicabatur, quibus consilijs opponere se aude-
rent. Quin quod maius est, patris etiam oratori nasum atque auriculas abscidit.
Quo scelere Ianizari commoti, exclamare coeperunt, Acomathem ueluti pro-
ditorē ac parricidā esse puniendū. Sed & Baiazetes maxima in Acomathē
indignatione concepta, exercitū, ut in Natoliam traiceret, parari iussit. Verū
Baia omnes ac Bellerbeij, praeterea & Ianizarorū Aga, se contra Ottoma-
nū sanguinē ituros omnino recusabant, nisi à Principe aliquo ex eodē san-
guine progenito ducerentur. Obtinebant tunc apud Baiazetem summa
10 autoritatē Cherseolus Bassa, Laticius ducis origine Graeci filius, Principis ge-
nerac Mustapha Bassa, qui simul etiam Visirus erat, nimirū is qui Romā ad
Innocentiū Papā orator uenit, ac ferrū lanceę quę latus domini nostri IESU
CHRISTI aperuit, ad nos detulit. Igitur ij duo Baiazeti suaserunt, ut Seli-
mum condonata culpa ad se uocaret, atque eū ipsum contra Acomathem mitte-
ret, rem non nisi optime successurā arbitrabat, etiā si Selimus succubisset.
quando in quen cunq; euentū inclinasset fortuna, scelesti se mutuo castigat-
sent. Placuit Baiazeti consiliū. Etenim quia senex atque infirmus erat, in Asiā
per se traicere, Selimo in Europa relicto, nō audebat illud praecipue timēs,
ne se ipso atque exercitu absente, Selimus imperiū occuparet. Postq; igit in
20 eam sententiā pedibus itum est, Baiazetes manu propria ad Selimū scripsit,
ut ad Portā accederet. Porro Corcuthes, tertius Baiazetis filius, ab amicis
hac de re certior factus, eodē ipso tēpore ex Phocaea Constantinopolim tri-
remibus uenit, ac patrē obnixē rogauit, ut eā sibi redderet dominationē, quā
post Mahometis mortē à se liberaliter acceperat. Baiazetes autē libere pollici-
tus est, se id effecturū, quum Selimus in Asiam transisset. Caterū nō ita mul-
to post adfuit Selimus, incredibilisq; omnium militū fauore et gaudio exceptus
est. Quin & Corcuthes ipse usq; ad ciuitatis portā illi obuiam processit. Seli-
mus ubi ad patrios pedes peruenit, perpetrati criminis ueniā facile impetra-
uit. Baiazete leto uultu affirmāte: q; quū pprii erroris subitas poenas soluis-
30 set, merebat etiā ut malefacta maleq; cogitata cito ei condonarent. Inde Seli-
mus duces ac priuatos Portae milites muneribus & pollicitationib; efficere
sibi amicissimos incōpit. Corcuthes uerō huiusmodi ambitionib; minime
intēsus, sperabat fore ut à patre id obtineret q; Selimus à militib; querebat.
Sed re ipsa cognitū est, liberalitatē atque industriā cuiusq; quauis difficili ne-
gocio successum optimū prebere. Nā quū Selimus bellicę expeditionis dux
publicadus esset, nō dux, sed imperator à militib; magno clamore salutat-
est. Moxq; Mustapha Bassa, huiusce rei autor ad Baiazetē est missus, q; ei in-
dicaret, ut Selimo renūciaret imperiū: q; nisi effecisset, milites statim ingressu-
ros q; ipsum interficerēt. Baiazetes autē, qui ueluti attonitus ob auditas uoci-
40 feratōes, in podiū quoddā exierat, psuaderi sibi permisit ut id donaret q; iā
in manu Selimi erat. Sicq; Selimus iterū princeps salutat-
us est, at tota ciuitas
ijs utēs ceremonijs, quibus in nouorū principū creatione uti cōsuevit, ad ip-
sum cucurrit. Curcuthes uero eo tumultu perterritus, in prouinciā suā trire-
mibus aufugit. Porro Baiazetes collectis gēmis ac pecunijs ē ueteri sua se-
de, lacrymas discessit, eo nimirū animo, ut Dimoticiū amoenissimā ciuitatē
in Euxini litore sitā peteret. Verū in itinere nimio ex dolore in malā ualetudi-
nē lapsus, pharmaco ueneno per medicū quendā Iudaeum, Selimi iussu di-
50 spolito, interiit, quū iā atatis annū LXXXIII ageret, annisq; XXXI, quemad-
modum & pater & auus, imperio praefuisset. Enimvero Selimus in Asiā cō-
11 tra Acoma-

*Lancea ferrum
que Christi la-
tus aperuit, Ro-
mam delatum:*

*Liberalitatis
atque industriae
successus.*

*Curcuthae
mors.*

tra Acomathem traieciurus, timuit ne Pater, si eū uiuere permīssisset, forte recuperaret imperiū. Adfuit præterea huic facinori crudelitatis atq; adeo uitio rū omniū mater auaritia. Selimus em̄ in rem suā minime esse iudicauit, ut se nex pater gēmas omnes, resq; alias preciosas, à pluribus qui præcesserāt principibus collectas, secū auferret; præsertim quū eiusmodi reb. ipse indigeret, quo immēse obligatiōi, quā cū militib. cōtraxerat, satisfacere, quādo ij ei am proditiōis notā subire nō timuerant, ut ipsum cōstituerēt imperatorē.

S E L I M V S.

HAc iniusta & scelerosa uia Selimus ad imperiū peruenit anno ab humani generis instauratione M. D. XII. in mense Aprili: nēpe illis ipsis diebus, quibus Galli atq; Hispani inter se Rauennæ cōsixerunt. Defuncto patri funebres pōpas ac magnificum sepulchrū apparauit, ut hac uana et simulara pietate manifestum parricidiū cōtegeret. Quibus peractis, illico thesauros numerauit, atq; amplissimū donatiuū Ianizaris Portæq; equitibus dedit. Stipēdia militib. omnib. ut cuiusq; ueteris ordinis ratio exposcebat, adauxit, adeo ut oēs sibi factū esse satis professi sint. Mox in fratrem arma mouit, illūq; e Cappadocia expulit. Acomathes em̄ uires, quibus resisteret Selimo, nō habebat. Inde Angoriū nobilē ciuitatē ueterib. Ancyra dictā, profectus, nepotes oēs Alensciacho, atq; ex alijs suis fratribus antea defunctis, interfici crudeliter iussit. Sub hac quū Aladinū & Amurathē Acomathis filios post paternā fugā cum exercitu, recuperandæ regionis causā uenisse Amasiā uersus audisset, equitatū in eos qui cōprehensos interficeret, immittere decreuit. Id cōsiliū Mustaphā Bassā ad pietatē inflexit: iā enim eū poenitere inceperat, occasionē præbuisse ut & Basazetes, et tot iuuenes infantulq; sanguinis Ottomanij fuissent interfecti. Quamobrē Acomathis filios adeo et secreta et celeriter admonuit, ut ante imperatorij equitatus aduentū ad mōtes aufugerint. Selimus autē, qui homo astutus erat, statim animaduertit Mustaphæ opera iuuenes euasisse. Vnde etiā ob eā suspiciōnē Mustaphā Bursiæ suffocari, ac nudū cadauer in publica uia canib. exponi iussit. Et talē quidē Mustapha meritorū suorum gratiā recepit: quia apud malū principē uel minima, offensus uicula pluriū æstimat, quā acceptorū q̄pluriū officiorū obligatio. Post Mustaphæ mortē, Selimus Corcuthē quoq; interficere cōstituit, quāquā ab ocioso et quieti dedito philosopho parū sibi timendū erat. Duæ igitur equitū turmæ in Magnesiā, ubi Corcuthes residebat, in hoc excurrerūt. Verū Corcuthes à suis hac de re certior factus, inimicorū furorē euasit: seruis enim duobus comitatus, uestibusq; alienis indutus, ad Smyrne littora se cōtulit: ibiq; in spelunca quadā delitescens, nauē aliquā expectabat, quæ Rhodū trañceret. Sed quū id nequaq; fieri posset, Bostage Bassa Selimi genero classe ea litora obseruante, ob famē ac serui perfidiā citō deprehensus captusq; est: & quēadmodū Selimus ordinarat, arcus neruo suffocatus. Interea Acomathes, implorato à Sophi atq; Alepi principe auxilio, qui ueluti capitales inimici magnitudinis Turcicorū imperatorū, reb. ipsius fauebant, adeo magis ac potentē cōegit exercitū, ut aperto Marte cū hostibus cōgredi ualeret. Nā & equitum Persianorum ualidam turmam optimeq; armatā habebat, sicq; tandē ad Horminiū usq; montem Bursiæ proximū peruenit. Solimus autē Canolio uxoris suæ fratre cum maxima Tartarorum multitudine secum ducto, obuiā ei pfectus, decimo octauo Calēdas Maias, Anni M.D. XIII. cū ipso cōflicxit, ac uirtute Sinami Bassæ eunūchi, Natoliæ Bellerbeij Persas fudit. Acomathes uerō à Tartaris impeditus, à tergo, ex ordine et ipse deturbatus est.

Angorium, Ancyra.

Mustaphæ interitus.

Sunt qui dicant Alepium uel Alepiam, (ut nunc uocant) ab antiquis fuisse Epi-
phaniā nominatam.

Acomathis mors.

est, quumq; equus, cui insidebat, ob nimiam celsitudinem parum agilis, in terrā de-
cidisset, ab hostibus captus, iussu Selimi statim eo quo & Corcuthes modo, cru-
delissime strangulatus est. Porro Aladinus & Amurathes euasere: quorū alter
postmodum ad Sultanum profectus, ibi febribus periit. Alter uero Persiam pe-
tens, apud Sophiam per plures annos mansit. Selimus posteaquā cōsanguinē
os omnes, quos cōmodum habere potuit, ē medio sustulisset, de ijs omnibus qui
Acontathi fauerant, uindictam sumere decreuit. Quoq; id securius atq; expedi-
tius efficere ualeret, solennes inducias cum Ladislao Vngariæ rege pactus est:
ac pacem cum Venetis, quam Baiazetes eius pater cōstituerat, cōfirmauit: sicq;
anno à CHRISTI natiuitate M. C. unā cum ducentis hominum millibus pedi-
tibus partim, partim equitibus, itinere sexaginta dierum contra Hismaclem re-
gem profectus, non procul à ciuitate Arsengana Euphratem transiuit, ac pro-
pe Taurium inclytā regiamq; ciuitatē in medio maioris Armeniæ sitam perue-
nit. Nec tamē unquam Sophis obuius illi est factus. Sed id tantum curabat, ut
stramina, atq; ea quæ ad uictum pertinebant, igne cōsumerentur, quo Turcē fa-
me laborare cogerentur. Verum cum Selimus in magnā Calderamæ planitiē
inter Coīn & Taurium, ubi antiquitus Artaxata nobilis ciuitas extitit, perueni-
set, Sophis rex unā cum equitatu adeo armis equisq; pulcherrimis ornatō, ut ni-
hil suprà excogitari posset, sese hostibus ostendit: nihilominus tamen neq; pedi-
tores, neq; machinas æreas habebat. Sed enim equi phaleris laminibus chalybeis,
ut Azemiæ fiunt, elaboratis, sic exornabant, ut equitēs ipsi Turcis inermibus,
defectis, ac fame laborantibus comparati, duces esse uiderētur. Enimvero Prin-
ceps Sophis, quum sibi pararet imperium, cū Armenis, Persis, Medis & Assy-
rijs suorum quatuor regnorum, quæ nunc Tauris, Sumachi, Sciras & Bagadat
uocat, primoribus populis sepius pugnarat, ac semper egregiē uictor euaserat.
Quam ob rem perpetua hac felicitate elatus, Turcas numero suis longe supē-
riores, nihili faciebat: neq; quid sibi euenire posset, si ēquo Marte in prēlium de-
scendisset, animo perpendebat, quemadmodum hi consueuerunt efficere, qui
fortunam nunquam experti sunt contrariam. Et sanē semper cum militibus tu-
multuarie ac de improviso, ut bellandī necessitas cogebat, ex populis, quos su-
perius paulō memorauimus, collectis sibi res fuerat, Turcæ uero ueterani mili-
tes erant, bellis ac uictorijs perpetuō asueti, ad quancūq; necessitatem suffe-
rēdam nati, quo certam uictoriā ex quauis tētata prouincia referrēt, id quod
ipse forsitan minimē cogitabat. Vt ut fuerit, nono Calendarum Septembrium
exercitum in duo amplissima cornua diuisit, quorū alterum Vstaolo summę au-
toritatis duci commisit, alterum sibi ducendum seruauit, ac mox tubicinibus
classicum canentibus, Cassanum Bassam Romanie Bellerbeium aggressus est.
Præerat is sinistro Turcarum cornu: dextrum Sinamus Bassa tenebat: medium
uero Selimus cum Ianizaris tuebatur, circumdatus camelis in ordinem disposi-
tis, ac machinarum ænearum curribus ab utroq; latere & à tergo collocatis. Ve-
rum primo congressu Sophiani tanto impetu hostes inuasērunt, ut Turcē iner-
mes, equosq; inualidos habētes, resistere minimē potuerint. Etenim Sophiani
& longioribus & breuioribus hastis uariē hostem impetentes, ensibusq;, quos
Cimitarras uocant, ac optimis securibus ferientes, homines atq; equos subuer-
tebant. In hoc congressu Belerbeius unā cum quatuor Saniachis, ac militibus
quāmplurimis periit. Porro altera parte, quum Vstaolus inimicorum dex-
trum cornu inuasurus esset, Sinamus astute ipsum aperiri, atq; æreas machinas
quas Falconetos appellant, exonerari iussit: quæ Persis antequā cōminis pu-
gnare possent, maximū et terrorē & damnū intulere, nihilominus tandē pugna

*Artaxata hæc
(ut quidam pu-
tant) ab Anniba-
le condita fue-
rat, cum ab An-
tiocho discessis-
set.*

*Sophis quatuor
regna.*

Cimitarra eni-

Falconeti.

tum est, licet ob fumum atq; ob puluerem pugna ipsa satis esset obscura. Vltio-
sus una cū multis ē suis occisus est. Ceteri vero Sinami equitatu circūdati acre-
pulli, in cornu medijs frontē, ubi Selimus cum exercitus nervis erat, impingere
cōacti sunt, atq; ibi demum omnes areæ machinæ, additis etiam paruulis, quas
lanizari ferebant, (Scopietos eas uocāt) globulos suos emisere, atq; indifferen-
tiam tā Turcis quā Sophianis nocuere. Quā ob causam Sophiani ipsi pri-
us quā ad lanizarios peruenire potuissent, in fugam cōuersi sunt. Hismael sco-
pietī glādie in scapulis uulneratus, uexilla ac plurimos ac egregios charosq; mi-
lites amisit. Et nisi puluis obscurissimus eripuisset uisum, sine dubio & ipse aut
mortuus aut captiuitati obnoxius extitisset. Interea uerō dum manus cōsereretur,
Selimus semper inter lanizarios mansit, nullis armis præterq; tūtili collario in-
dutus. Verum fideiiores Spachi & Solachi maiores quosdā clypeos circa prin-
cipē erectos tenebant, ut ipsum ab immixtis sagittis tuerent. Ex ueridicorum
hominū, qui huic pugnae interfuerunt, relatione accepi, inter cadauera interfe-
ctorū foeminas nōnullas, Persarum nimirum uxores, repertas fuisse, quæ more
uirorum armatæ, maritos in quencunq; fortunæ euentum sequebant. Eas Seli-
mus honorifice sepeliri iussit. Porro huiuscemodi uictoriæ fama totā Armenia
adeo perterrefecit, ut ipse Sophis Taurij consistere nō audēs, ulterius ad instau-
randum exercitum progressus sit. Verum Selimus ut optimus dux, uictoriæ re-
cens partē calore usus, Taurium cum expeditiore equitum manu profectus est, atq;
in ipsa urbe, quam sine pugna deditam accepit, per aliquot dies est commo-
ratus. Mox quū Hismaelem congregatis ex omnibus suis prouincijs militibus
Taurium aduentare audisset, principis palatiū ac mercatorū plurimorum aedes
pulchrioribus & preciosioribus rebus expoliāuit: præterea pecunias à ciuibus
exegit, ac demum inde discedens, multas artificū ac nobilium familias secū ab-
duxit. Quūq; iam ad Euphratē longis itineribus peruenisset, maxima ac fortissi-
ma latronum Hiberorum Hismaeli subditorum turma, transuadates Turcas à
tergo populabunda inuasit, atq; ex ipsis plurimos ex itinere defessos, & ad reli-
quum exercitum subsequendum tardos interfecit. Postea uero quā fluuiū Se-
limus transisset, ab Aladulo principe maxima & molestia & dāno affectus est.
Etenim is in fluminum transitu atq; in montium angustijs Turcicū exercitum,
præcipue uero milites extra ordinem uagantes assidue infestauit, Selimo sepius
iurante se huiusmodi iniurias uere nouo uindicaturū. Ceterū hæc Calderamia
uictoria incredibilē auctoritatem Selimo peperit, qui itinere dierū uiginti lōgius
quā Mahometes ipsius auus progredi ausus esset: atq; in hoc peculiariter com-
mendabatur, quod per ipsum iā omnibus manifeste patēret, Sophianas uires
non usq; ad miraculum excellere, quemadmodū prius fama creditū erat. Nā ut
uerū fateamur, ipsius Sophis exercitus non ex militibus ordinario stipendio cō-
ductis constat: sed ferē omnes ad principis imperium cōuenire, ac propriā tue-
ri patriam bene armati iubentur. Id sanē uerum est, centum Persas ob equorum
atq; armorū apparatū cum quadringentis Turcis posse congregi. Verum ipsi
Persarum reges cōmoditate suscipiendarum in remotas prouincias expeditio-
num omnino carent: quoniam neq; consuetudinē, neq; facultatem stipēdiorum,
tam pacis quā belli tempore soluendorū habēt, sicuti Ottomanos principes
habere certum est. Persæ enim stabiles atq; idoneos ad bellādum pecuniarum
prouetus non possident, quū populi ab antiquis tēporibus liberi ab omnibus
ferē uectigalib. sint. Vnde etiā est, ut nullos peditiū ordines perpetuo alant, neq;
multū machinarum ærearum secum ducāt, quibus tamē duabus præcipue reb.
quoduis

Persarum uxo-
res armatæ in
pugna.

Sophis exerci-
tus qualis.

Persarum bel-
landi ratio.

quoduis bellum quamuis difficile negocium superatur. Sed ut ad Selimū redeam, Turcicus exercitus eo anno in Trapezontina atq; Amasina prouincia hyemauit. Anno uero qui proximē insecutus est, nimirum M. D. XV. ut acceptas iniurias uindicaret, bellum cōtra Aladulum Principem mouit. Is Cappadocię montes illos, quem Taurum uocant, prope Euphratē incolit, ac regni sui fines terminat, cū Sultano quidē Alepum uersus, cum Sophi uero prope minore Armeniā, cum Turca autem urbe quadā quam Orsam nominant, Amasię Saniacatui atq; Iconio opposita. Et ualles sanē aliquot fructiferas, uerū plures syluestres & saxosas possidet. In ijs autē Costagelus dux difficiles quosdam transitus, iter hostibus impediturus munierat. Verū labor omnis frustra insumptus est. Sinamus enī locorum angustias omnes penetravit, plurimisq; illarū gentium turmis prosligatis, ac presidijs deturbatis, tandem cū Costagelo inter montes conflixit, atq; eum in fugā conuertit. Sed enī Bostagelus persequente Sinamo ab incolis proditus, in Selimi manus peruenit, qui eum capite puniri imperauit, atq; ipsum caput Venetias in uictorię signū misit. Verū enī uero quā adeo felici rerum successu Selimus suum imperium debellatis Persis atq; Aladulo castigato stabilisset, cū ob audaciam inde sumptam, tum ob triumphorum cupiditatem Campsoni Ciauro Alcairi Sultano bellum inferre cōstituit. Et Campson quidem ipse cum ingenti exercitū eodem tempore ex Aegypto in Syriam uenerat, Alepū concessurus, ut Caierbeium eiusdem urbis Principem subditū suis imperijs, sed parum amicum ac parum obsequentem, & principatu & uita priuaret; atq; ut Turcarum finibus propinquus Selimo terrorem incuteret, ac experiretur an auctoritate sua res Sophis cum ipso Turca componere ualeret. Nam potentia ac felicitas Selimi reuera iam omnibus timori erat: optimeq; Sultani ipse cōsiderabat, Turcis deuicto antea Caramanię rege, prostrato nuper Aladulo, ac Sophi grauius depresso, nihil amplius ob stare posse, quo minus Syriā, quum liberet, inuaderent. Comitabantur Sultanum quatuordecim milia Mamaluchorū, ac totidē subserui armis, equis, atq; alijs egregijs ornamentis adeo excellentes, ut nihil omnino pulchrius uideri possit. Mamaluchorum plerique genere Circassi erant, omnesq; ex eorum numero qui CHRIS TO ualedixerunt: uerū homines robusti, & in pertractandis armis, ac sagittis etiam equitandis eiuculandis agiles, ingenio tamen adeo elato ac superbo, ut sese omnibus hominibus pręferrent: sed pręcipuē Turcas, quoniā eos antē prope Tarsum tam facile fugarant, ueluti pecora contēnebant. Interea Selimus cum exercitu Cęsarēam uenerat, ex quo loco cōmode uel Euphratē trajicere, atq; in Persam mouere, uel Amanum montem transire, ac Syriam inuadere poterat. rumor tamē diuulgabatur, ipsum cōtra Persas iturum. Nihilominus quādiu Cęsarēam mansit, oratores quamplurimi ac literę a Sultano ad Selimū & cōuerso missi fuerunt. Porro Caierbeius Turcam subinde admonebat atq; inuitabat, ut in Syriam transiret, simulq; pollicebatur se a domino suo ad ipsum defecturum, quēadmodum & fecit, & deniq; certam Turcis uictoriā promittebat. Cæterum, quum iam Sultanus Amanum ciuitatem, antiquitus Apamiā dictā, inter Damascum atq; Alepum, peruenisset, eo nimirū animo ut Alepum statim inuaderet, Selimus tandem Sultanum ipsum aggredi decreuit: sicq; ad dextram cōuersus, incredibili celeritate montem Amanū pertrāsiiuit, Ianizaris atq; Alapis aënarum machinarū currus super humeros gestātibus. Quod quum Campson audisset, iā non Caierbeium castigare, sed seipsum a Turcis tueri, ac uindictā in aliud tempus differre statuit. Vnde etiam Caierbeium ipsum orauit, ut prope Alepum secundum paruum fluiuium a ueteribus Singa uocatum, in castra

Aladulus.
Taurus mollis.

Bostageli
mors

Mamaluchi.

Amanus quoniam
dam Apamia.

concederet. Id quod Caierbeius haud inuitus fecit, non quidem ut Sultani uaret. sed ut proderet. Inter hæc Selimus derepente hostibus sese ostendens, Mamaluchos, qui sub Sybeio Beluamo Damasci principe ac primi nominis duce erant, inuasit. Sed Mamaluchi eo in congressu uiriliter agentes, Turcicos equites à Mustapha paulo ante in Bellerbeium assumpto & Imbracore Bassa in pugnam deductos dissiparunt. Erant præterea & aliæ tres Mamaluchorū classes, quarū unam Caierbeius ducebat: qui longo ambitu hostes circumiens, impedimenta atq; homines ad bellandū minime idoneos à tergo aggredi uelle uidebatur. Alteri Lābardus Gazelles ueteranus ac fortissimus dux præerat, qui etiam Sinanū Bassam fortiter inuasit. Tertiā, quæ ad duo miliaria remota erat, Sultanus ipse per se ducebat. Sedenim quū Gazellis ac Sybeij turmæ usq; ad Ianizaros penetrassent, et ab ijs & ab ereis machinis adeo egregie repulsi sunt, ut nō secus ac in Sophiano cōflictu antea Persis acciderat, laxatis habenis retrocedere coacti sint. Quamobrem Sinamus fugientes insecutus, eos in Sultani classem impingere cōpulit: qui quidē uisa suorū fuga, et Caierbeij proditione audita, nō mino dolore percussus ex equo inter fugiendū cecidit, equorūq; nō minus suorū quā hostiū pedib; attritus, uitā finiuit. Ad hæc Tripolis princeps ac Sybeius, qui equitandi peritia nemini cedebat, interfecti sunt. Gazelles euasit, ac collectis in unū qui superfuērāt Mamaluchis, Damascū se contulit. In eo cōflictu plurimi excellentes equi, nīmīū cū laborē tū calorē sufferre non ualentes, medijs crepuere: pugnatū est enim nono Calendarū Septembriū, sicuti duobus retro annis eodē die & simili fortuna est Persis pugnatū fuerat. Sultani cadauer illasum, quod ad uulnera attinet, inuentū est. Fuerat Sultanus ipse homo admodū pinguis, senioq; iam cōfectus, ut qui septuagesimū sextū annū ageret, præterea heritosus: id quod illi etiā præcipua mortis causa fuit, quādo ob huiusmodi impedimentū in fuga celeriter equitare nō potuerit. Verum ut ad Selimū reuertamur, egregia hæc uictoria Syriæ portas omnes Turcæ referauit. Nā Alepum, Amanū, ac Damascū profectus, summo cum gaudio tanq; populorū ē tyranni manibus liberator, ab omnibus exceptus est. Mamaluchi uero omnes, tam qui aufugerant, quā qui maritima loca tuebantur, Alcāiri cōuenerunt, ac Tomo³⁰ beium Alexandria præfectū (Armiralīū nunc uocant) Circassum quidē genere, sed hominē cū egregij corporis, tū inuicti animi dotibus, regiā dignitatē præferentem, Sultānum creauere. Is statim quicquid seruiorū, quicquid Arabū inuenire potuit, simul contraxit, ac Rhodū misit qui machinas æneas afferrent: præterea Mathareā Alcairo uicinam exacte muniuit, relicto in Iudææ Gaza Gazelle cum militum manu non contemnenda, qui hostium trāsitum impediret. Verum enim uero Selimus, ubi noui Sultani bellicum apparatus audiuit, petere omnino Alcāirum constituit. sicq; inter eundū Hierosolyma profectus, atq; ibidem per aliquot dies commoratus, templum inuisit, monachisq; eiusdem loci incolis eleemosynam dedit. Sinamus autem cū uiginti millibus equitū ac plurimis Ianizaris scopietarijs (ut uocant) imperatorem præcedens, prope Gazam cum Gazelle conflixit, ac Mamaluchos tandem post cruentam pugnam fudit. Gazelles accepto in ceruice uulnere, præter omnium opinionem ē medijs Turcarum turmis euasit. Porro Sinamus Mamaluchorū capita cū suis illis demissis barbīs secundū uiam ad palmarum truncos affigi curauit, ut à Selimo illac transituro postmodum uiderentur. Selimus uero ea uictoria lætus, quā plurimos utres parari iussit, quibus aqua per arenosa deserta ferri posset, atq; exercitū Alcāirum uersus direxit, quo in itinere sæpius cum Arabis, quos uocant, pugnatum est. Tandem Selimus Mathaream, ubi balsamum nascitur, ab Alcairo circiter quinq;

Sultani interitus.

Armiralīus

ter quinque miliarijs distantem peruenit: quem locum Tomombeius æreis machinis, fossis, & apertis & occultis, maximisq; propugnaculis, ne patēret hosti transitus, munierat, ibiq; castrametatus, milites sub papilionibus esse iusserat. Cæterum quum Turcicus exercitus illuc appropinquasset, duo Mamaluchi ex Albania oriundi, meliorem fortunam quæsituri, e castris ad Turcas ipsos transfugere, Tomombeijq; consilia Sinamo conterraneo suo manifestantes, loca ostenderunt, ubi fossæ cratibus canneis coopertæ, quæ præcipientes exciperent equos, latitabant: Ad hæc, ubi & quomodo æreæ machinæ dispositæ essent, indicarūt. Id quod procul dubio in causâ fuit, ut postea Selimus uictoria potitus sit: magno enim circuitu ad sinistram arrepto itinere, præparatas insidias euitauit. Tomombeius, ubi rerum à se, dispositarum ordinem proditione reiectum uidit, spe omni ita ferè destitutus, machinas ipsas aliò traducere conatus est. Verum quū non ex ære, sed ex ferro, ut antea fieri consueuerant, confectæ, atq; intralibus quibusdam multo ferro munitis, nō super cultus collocatæ essent, difficulter deduci poterant: nihilominus leuiiores aliquot carribus impositas secum accipiens, contra Turcas profectus est. Nullibi unquam memoria hominū crudelius pugnatum, est quum uterq; princeps uitæ, honoris, atq; imperij omnem spem nulla alia in re quā in uictoria posuisset. Gazelles maxima militum multitudine stipatus, Sinamum est adortus. Magnus uerò Diadarus Mustaphæ cor
 20 nu inuasit: Sultanus autem ipse in Selimi ordines inuectus est: ac prius quidem ex utraq; parte machinæ æreæ globus in hostes, maximis militum acclamationibus emisere. Mox ingens Mamaluchorum numerus Turcas circumdedit, ac circum impedimenta maximum excitauit tumultum. Verum in medio ma-
 30 ior strages est edita, in qua etiā fortis atq; egregius eunuchus Sinamus interijt. Sinami interijt.
 lamq; uictoria ad Mamaluchos inclinare uidebatur, quum Selimus Ianizaris ut suis adessent, signum dedit. Hi uero seruato ordine progressi, quadam ueluti grandine globulorum e scopietis quos ferebant, emissorum, Mamaluchos ilico terga dare coegerunt. Ergo Tomombeius, ubi pugnando strenui etiam militis officio functus esset, ad Alcairi portas se contulit, ut exercitus reliquias
 30 colligeret. Idem fecit & Gazelles, sicq; ambo incolumes euasere. Diadarus aut ac Bido prefectus, incredibilis fortitudinis uir, letalibus acceptis uulneribus, capti sunt: quos Selimus non ita multo post, ad expiandos Sinami manes interfici iussit, testatus se tantum e Sinami morte doloris, quantum ex parua uictoria lætitiæ accepisse. Tomombeius autem sapientes reges imitatus, qui etiam in aduersis animo semper infracto sunt, Mamaluchos hortari cœpit, ut munire urbem, atque in singulis uicis, imò in singulis domibus contra hostem persistere uellent: præterea plus quā sex mille seruos Aethiopes manumisit, atque ad id bellum armauit. Ad hæc Alcairi ciuibus persuasit, ut se à cōmuni omnium, crudelissimoq; hoste tuerentur: sicq; effectum est, ut summa diligentia digniori
 40 bus urbis locis munitis, uisq; omnibus interclusis, etiam foeminae ad hanc ultimam pugnam disponerentur. Selimus uero huiusmodi apparatus optime norat, nimirum per eos seruos, qui ad ipsum transfugientes Sultanum deserebant: quemadmodum plerunque fit, ut aduersa domini fortuna beneficiorum acceptorum memoriam seruis adimat. Magna igitur solitudine curabat, ut exercitus quā citissime fieri posset, uires recuperaret, ac præcipue ut uulnera medicorum auxilijs iuuarentur. Tandem quum quarto post commissum prælium die Alcairum ingredi decreuisset, Ianus Bassa Ianizarorum cohorte ac nonnullis equitibus, nec non & machinis æreis secum ductis, primus urbem est ingressus, per eam portam quæ Bassuela uocatur, quo in loco non
 11 4 ita diu

Seruorum fides
 cum fortuna do-
 minorum mutua
 resoluta.

Alcairi expu-
gnatio.

Gazelli pruden-
tia, ex necessi-
te.

Nilus natando
superatus.

Tomombei in-
teritus.

ita diu pugnatum est. Selimus paulò post hunc est insecutus, ac sic demum Alcairi ciuitatis egregia loca paulatim expugnata sunt, sed adeò difficulter, ut aspera illa atq; cruenta pugna per duos dies ac totidem noctes cum utriusq; partis ingenti strage perseverauerit. Tandem bona Mamaluchorū pars in magnam quandā Meschitam cōcesserunt: ubi quum pugnando defessi etiā fame laborare cōpissent, uitam cum Turcis prius pacti, sese dedidere. Verum Selimus promissis minime stetit; nam eos omnes Alexandriam missos, in carcere decollari iussit. Tomombeius cum Circassorum parte trans Nilum profectus, ad instaurandum bellum milites congregare, Mamaluchosq; omnes ac multos Arabum duces ad se uocare. Gazelles autem prudentium uirorum exēpla secutus, qui posteaquam quod officij sui est praeſtitere, cum fortuna, ne peritus frangantur, inducias agunt: ad Selimum uenit, seq; illi ut dignissimo uictori dedit, ac pollicitus est se Turcis eadem felicitate inferuiturum, quā Sultanis antea inferuerat. Selimus humaniter hominem excepit, atq; inter suos duces locum ei non infimum concessit. Octauo de Calendas Februarias Anni M. D. XVII, Alcairi arcem ingressus est, quæ in colle haud admodum eminenti sita, deauratis pictisq; ædificijs, fontibus, hortis, ac plateis miro artificio stratis pulchrior, quam muris munitior est: etenim ipsius & portæ & fenestræ preciosissimis rebus, nimirum marmore, ebore atq; ebano egregie inſculptis ornant. Neq; ita multo post Selimus prope Bulachum uicum ē nauibus pontem supra Nilum cōstruxit, ut cōmodius contra Tomombeium flumē transiret. Quo perspecto, Tomombeius partem Turcici exercitus, quæ trans pontem castrametata fuerat, de improviso adortus, tumultuarium conflictum iniit. In quo quum Ianus Bassa periclitaretur, Canoliū affinis Selimi, occupato adhuc à Ianizaris, qui nondū omnes celerius suis adesse posset, id quod ob Nili profunditatem immensam miraculo penē ascriptū est. Porro Tomombeius, quū instaurata sepius maximis uiribus pugna, in qua & ipse proprijs manibus egregia facinora edebat, imperiū Ianizarorū ac Tartarorū diutius sustinere nō posset, aduersam fortunā execratus, rebus fuga cōsuluīt. Selimus aut ubi Tomombeium cū paucis effugisse accepit, Mustapham unā cum Caierbeio & Gazelle, qui regionem optime norant, ad eum insequendū misit. Vnde infelix Tomombeius per Principem quendam Maurū proditus, atq; in palude, ubi inter cannas & iuncos pectore tenus in aqua latitabat, inuentus, ad Selimū perductus est. Selimus aut adhibitis tormentis hominem uexauit, ut quo nā in loco thesauri Campsonis Ciauri essent, ex ipso agnosceret. Sed Tomombeius incredibili quadā animi cōstantia nihil unquam indicauit. Verum Selimus non ita multo post, ut omnem defectionis spem populis adimeret, Tomombeium mulæ insidentem, atq; annexum gutturi laqueum habentem, per totam urbem duci, ac demum prope portam Bassuelam tertio Idus Aprilis suspendi iussit: omnibus crudele hoc spectaculum deplorantibus, atque iniquam fortunam accusantibus, quæ ipsum Tomombeium ob singularem uirtutem ad imperium uocauerat, ac mox regum omnium qui unquam miseri extitissent miseriorem effecerat. Sublatis his duobus Sultanis, unā cū ferē tota Mamaluchorū superba progenie, prouinciæ oēs etiā quæ in extrema sinu Arabici parte sitæ sunt, Turcis sese dedidere. Selimus uero post hæc Bulacū petiit, ut Nilum iucundissimē illic excreſcentē uideret. Inde Alexandriā profectus est. Ex quo demū loco Alcairū reuersus, Caierbeium administrandis paulò antè deuictis prouincijs præfecit, ut prodicionis in Alepino conflictu factę id illi præmiū foret. Sedenim Ianus Bassa, qui munus hoc honorificum sibi tradi uehementer

vehementer optabat, id ægerrime tulit. Vnde etiam id honoris Caierbeto inui-
dens, curauit ut Ianizari, qui Alcairum custodiebant, statim à principis disces-
su in unū collecti tumultum excitaret, quo Caierbeus ob id male audiret apud
omnes. Verū scelus in auctorē recidit. Nā Selimus, cognita Iani fraude, in itinere *Iani Bassæ mors*
re non procul ab Alcairo capite eū puniri iussit: ut omnibus ostenderet, nō esse
aduersus imperatorem tumultu militari ludendum. Mox quū in Syriā uenisset,
eius prouinciæ administrationē Gazelli concessit, Turcis iam inter se murmu-
rantibus, quōd princeps proditoribus fideret, ac Turcicorum ducū officia par-
ui aestimaret. Tandē Selimus Constantinopolim peruenit, quo in loco sub Pyr-
rho Bassæ magnæ fidei ac singularis prudētiae uiri cura, Solimanū unicū filiū ut
reliquerat, sic inuenit: licet antea ueritus (ut multi iudicauerunt) ne sibi absenti So-
limanus imperiū adimeret, quēadmodum ipse Baiazeti patri ademerat, quū ue-
ste quadam ueneno intineta dono missa filij uitæ pater insidiatus esset. Neq; ita
multo post Selimus domi agēs, ulcus in renibus cōtrahit, quod canceris in mo-
rem serpsēs, eam corporis dispositionem, quam complexionem uocant, paula-
tim turbauit, atq; omnia bellādi consilia expulit. Post paulum etiam pestifera fe-
bris hominem inuasit, sicq; ita morbi tadio sibi ipsi grauis, uictorijs ac triumphis
exaturatus mortē obiit, salutis nostræ Anno M. D. XX, in mense Septembri,
in eodem pago Ciurlano, ubi prius cum patre cōslixerat. Quod non sine mani-
festo Dei iudicio factum est, ut quo in loco peccatū commiserat, ibidem et pœ-
nas solueret. Præfuit imperio annis octo: agebatq; quū obiit, etatis annū XLVI.
Verum quod ad corporis membra attinet, uentrem admodum demissum bre-
uioribus cruribus sustentabat. Vnde etiam eques magis quā pedes commēti
dabatur. Faciem subrotundam ac pallidam, oculos prægrādes & feritate plenos
habebat. Animi uero magnitudine leonem æquabat. Nihil sibi unquā à fortu-
na pertimuit. Nullum ob periculum quamuis manifestum suscepas semel ex-
peditiones unquam dimisit. Consilia dubia, sed spem aliquam honoris cōtinen-
tia, securis, sed illaudatis præferebat. Alexandrū magnum ac Dictatorem Cæsa-
rem pluris quā alios omnes antiquos duces faciebat. Quamobrē etiā ipsorū
gesta in Turcicā linguā uersa sine intermissione legebat. Natura uero seuerus
erat: atq; inexorabilis, semper cogitabundus, nunquā præceps, præsertim in exe-
quenda crudelitate, quæ tamen sæpius inniti iustitiæ uisa est. Mustaphā interfe-
cit, quia parum fidelem cōperit. Chendēmum Bassam necari iussit, quoniā sibi
cōtra Persas eunti tot difficultates obiecerat, ut Ianizari in unum collecti transi-
re Euphratem recusarent. Bostangi Bassæ genero suo caput amputari præce-
pit, quod prouincias, quibus eum præfecerat, expilasset. Iani Bassam interficiē-
dum curauit, ut ipsius nimia arrogantiam cum infidelitate coniunctam puni-
ret. Dicere consueuerat, se non nutrire prolixam barbā, ueluti Baiazetes pa-
ter effecerat: ne Basse manibus in illam iniectis, ducerent principē quō uellent,
quēadmodum euenerat Baiazeti. Nimia tamen in proprium sanguinē crudeli-
tate infamem se reddidit. Verū ipse affirmabat nihil esse dulcius, quā sine con-
sanguineorum timore ac suspitione regnare, scēq; ob id excusatione dignum ar-
bitratur. Quod si uel minimus quispiam ex Ottomanio sanguine in princi-
pem prius euassisset, sibi quoq; eodem modo pereundum fuerat. Præterea eum
minime prudentem esse aiebat, qui quod proposuisset, non illico exequeretur:
quoniā in mora sæpe amitteretur occasio, atque impedimentum designa-
te intentioni contrarium obariretur. Summa hæc est. In arte militari, atq;
in populorum regimine excellentissimus ac rari nominis uir extitit, quippe
qui iustitiam ubiq; seruandam præciperet. Aloysius Mocenico, uir clarissimus
unus ex

*Selimi mors,
eiusdemq; sancti
& ingenium.*

*In barbā prole-
xiorem scōma.*

*Occasionem se-
pe mora amittit.*

unus ex Venetis oratoribus, qui Bononiæ apud Maiestatem tuam fuere, nobis retulit, se neminē unquā hominum Selimo (nā apud ipsum quoque Alcairi oratorem egerat, diuque cum illo fuerat uersatus) parem, quod ad iustitiā, humanitatem, animi magnitudinem, atque alias huiusmodi uirtutes attinet, inuenisse nullosque barbaros mores in eo fuisse assererat: & quicquid à uulgo illi obijciebat, egregie refellebat. Porro consueuerat Selimus (ut ex serenissimo Gritti Venetiarum duce accepimus) nonnunquam edere semen quoddam Turcis notum, quod rerum seriarum ac molestarum memoriā hominibus, adimit, eosque liberos ac iucundos per aliquot horas facit. Id quod ipse efficiebat, ne profundius grauioribus, cogitationibus inheresceret, sed ad oblectandum animum aliquod temporis spacium haberet. Venationibus summopere delectabatur, sed mulieribus nimium deditus erat. Verum tanta in uictu modestia utebatur, ut non nisi ex uno ferculo comederet, quod plerumque potius ē feris uenatione captis, aut eiusmodi pilioribus carnibus, quam ē uolatilibus sibi eligebat, quemadmodum & priuati milites efficere consueuerant. Id quod in causa erat, ut etiam inter tot labores, quos in remotissimis regionibus sub uario subinde coelo sustinebat, prospera semper ualitudine uteretur.

SOLIMANVS.

SOLIMANVS unicus Selimi filius successus est patri, eodem anno quo stitua Maestas imperatorio diademate Aquiligrani coronata est. Nec parum Christiani principes Selimi tam fortis ac fortunati hostis morte letati sunt: sed prateris prodētissimus papa Leo X. tantum ex ea re concepit gaudium, quantum tristitia paulo ante audito Sultani interitu acceperat. Nam eo interitu nunciato litanias ac supplicationes publicas, in quibus homines nudatis pedibus incederent, Romae haberi pie curauerat: legatosque per totam Europam miserat, qui id efficerent, ut Christiani in unum coeuntes, contra Christianorum omnium hostem arma sumerent. Nihilominus quod ad Solimanum attinet, omnibus uidebatur, ite agnum rabido leoni successisse, quum Solimanus ipse iuuenis rerum imperitus, ac natura (ut ferebatur) quietissimus esset: quæ tamen falsa opinio multos, atque inter eos Gazellæ præcipue fefellit. Etenim is defuncto Selimo, cui se iuramento deuinxerat, ueluti iam liber, Syriam sibi subijcere proposuit. Unde & reliquias omnes Mameluchorum excipiens, regionis simul incolas, necnon Alarbitum Duces ad se blanditijs alliciebat: præterea sese Magno Rhodi magistro insinuauit, ut machinas æreas quæque ipsi necessaria sunt, insuper arma ac triremes inde acciperet. Ad hæc legatum occulte Alcairum ad Caierbeum misit, qui eum hortaretur, ut de iniurijs & sanguine Circassorum effuso uindictam sumeret: atque occisis Turcis, principem se constitueret, Sultanicumque imperium denuo instauraret. Verum Caierbeus Gazellæ ueteris inimici uerbis minime fidem adhibens, aut fortasse maiorem quam pro suis uiribus difficultatem in huiusmodi peragendo negotio futuram considerans, legatum interfici iussit, ac Solimanum eius rei admonuit. Solimanus Faratem Bassam cum ualido exercitu statim in Syriam misit. Quod quum audisset Gazelles, licet iam Baruti ac Tripoli alijsque in locis plura Turcarum præsidia expugnasset, terrore tamen percussus, Damascum sese recepit, quod quidem & Farates longis itineribus tandem peruenit. Cæterum Gazelles nihil aliud suis rebus magis expedire arbitratus, quam ut fortunæ omnia committeret, quæ aut uictoriam, aut mortem generoso duce dignam afferret, exercitum, quem congregarat, extra urbem duxit, ac mox cum Farate conflavit. Sedenim in eo conflictu ipse una cum Mameluchis omnibus trucidatus est. Farates uero una hac uictoria & Syriam recepit, & Caierbei totiusque Aegypti fidelitatem erga Solimanum confirmauit. Porro Solimanus

*Forſan Nephe-
thes fuit:*

*Barutum anti-
quis Berytus
erat, quoniam
Straboni Baru-
tus dicta.*

eo anno, uictoriā secutus est, Pyrihi natione Turce, prudētissimi uiri cōsilio
 ac Ianizarorū hortatu, Belgradū, ubi q̄ plurima ex Turcis deuictis posita ab
 Vngaris trophæa cernebant, aggredi cōstituit. Igitur præmissis exercitū So-
 phia usq̄, quæ Seruic ciuitas est, antē peruenit, quā Vngari ea de re aliquid
 resciscerent. Enim uero quod ad Vngaros attinet, per id tēpus Vladislao, q̄
 aliquot annos absq̄ militari gloria regnum administrarat, Ludouicus uni-
 cus filius successerat, iuuenis haud admodū ingeniosus, atq̄ ob etatē adhuc
 rerū imperitus. Hūc regni principes atq̄ Ecclesiarū p̄sules auari expilādū
 sibi proposuerāt, adeo ut nihil ipse præter regiū nomē possideret: id quod in
 10 causa extitit, quo minus colligi exercitus cōtra Turcas illico potuerit, præfer-
 tim principib, auxilia pollicentibus tantū, nihil autē re ipsa præstātibus. Hinc
 Solimanus nullo impediēte cōmoditatē nactus, subterraneis cuniculis, æ-
 reis machinis atq̄ alijs huiusmodi bellicis instrumētis, paucis ē suis amissis,
 Belgradū expugnauit: quod quidē nō tātum Vngaris, sed totius Christiani
 tatis propugnaculū erat, quēadmodū infortunia, quæ postea insecuta sunt,
 manifeste ostēderūt. Solimanus quū post eā uictoriā per integrū annū quie-
 uisset, generosa quadā animi promptitudine cōtra Rhodum arma sumpsit,
 Pyrho ac pluribus Saniacis minime id probantibus; etenim adhuc memo-
 res erant, quā difficulter, quāq̄ magno cum suorū dāno ac dedecore Ma-
 20 hometes antea id frustra tētasset. Sed super oīa parum tutum imperatori iudi-
 cabant, ut seipsum tā paruæ insulæ cōmitteret: fieri enim posse arbitrātur,
 ut classis Turcica uel aduersa tēpestas, uel Christianorū nauibus impetita,
 ingens aliquod incōmodum sustineret: id quod principem ipsum in manife-
 stum discrimen induceret. Nā illis æquum ac rationi cōsentaneum uidebat,
 ut occidentales principes Rhodijs suppetias ferrent. Verū Solimanus, qui
 ex patre audierat, uictorias, nisi imperatoris manu parētur, nō esse omnino
 integras: per seipsum tandē petere insulam decreuit. Sicq̄ anno ab orbis in-
 stauracione M. D. XXII, sub Iunij mensis finē cū quadringentis nauibus, ac
 ducētis Turcarū millibus illuc se cōtulit, æreasq̄ q̄ plurimas machinas secū
 30 duxit, quibus deinde super duos montes dispositis, omnē defendēdæ urbis
 cōmoditatē abstulit. Hos autē montes (quod incredibile ijs etiā qui uiderunt,
 penē fuit) ipsi Turcæ construxerāt, terra per spaciū duorū à ciuitate milliario-
 rū ligonibus atq̄ eius generis instrumētis cōtra urbis fossas proiecta, et in eā
 altitudinē coaceruata. Tātaq̄ Turcarū multitudo, earū operarū more, qui-
 bus nostri exercitus in excauādīs uel implēdis fossis, atq̄ alijs huiusmodi ad
 bellum necessarijs exequēdis utunt, huic operi incubuerat, ut breui ad fossas
 urbis peruētum esset, in quibus iā & excauarentur cuniculi, et mœnia varijs
 instrumentis demolirent. Philippus autē Villadamus Gallus, Rhodiensum
 equitū Magister, nihil cum suis, quod ad defendendam ciuitatē pertinebat,
 40 prætermisit: quin machinis æreis maximū etiā dānum Turcis intulit: adeoq̄
 egregie cominus pugnatū est, ut fossæ urbis Turcarum cādaueribus replete
 fuerint. Neq̄ tamen propterea Solimanus oppugnationē unquam remisit,
 quamuis etiā triginta millia & eo amplius Asaporū dysenterix morbo iā pe-
 riissent. Tandem deiectis turribus ac mœnibus demolitis, per subterraneos
 cuniculos Turcæ urbis extremas partes occupauerunt. Vnde paulatim sem-
 per ulterius progredientes, Christianos cedere, ac nouis subinde propugna-
 culis, ut ut poterant, se tueri cōpellebant. Præterea machinæ quædam erant
 quas mortarios uocant, globos qui ulnæ diametrum habebāt, emittentes, ut
 bisq̄ interiorem partem impetentes, tecta ac pauimenta domorum usque
 ad ter-

Sophia

Belgradi oppu-
gnatio.Rhodi oppu-
gnatio.Mortarij ma-
chinas.

*Papae negligē-
tia Rhodus
Turcis dedita.*

*Prodigium Ha-
driano Papae e-
ditum Romae.*

*Expedi-
tio in
Vngariam.*

ad terrā cū maximo omniū terrore perforabāt, Iāq; aliquōt menses ab incoe-
pta obsidione praeiterant, & nihilominus Rhodijs adhuc nemo suppetias
tulerat, quū tamen interim Turcis & à Farate ex Natolia, & à Caierbeio ex
Alexādria auxilia q̄ plurimā aduenissent. Nā ipse Caierbeius quadraginta
naues rebus ad bellū necessarijs onustas miserat. Ceterū dū hęc apud Rho-
dum gererētur, Hadrianus papa cum nōnullis nauibus ac trirēibus pedi-
tūq; circiter tribus millibus ex Hispania in Italiā uenit. Hūc Cardinalis Me-
dices, qui nunc Pataui praeest, atq; alij quā plurimi rogarunt, ut eas naues ac
pedites unā Rhodū mitteret: futurū em sperabāt, ut ualidiorib; autumnū uen-
tis adiutae, inuita etiā Turcica classe portū ingrederetur: praesertim quū quin-
quaginta Venetorum trirēmes in Creta tunc essent, quae hac in re nonnihil
auxilij, saltē sese hostibus ostēdendo, attulissent. Verū sanctissimus pater, qui
recēs Pontificatū acceperat, ipso consilijs tanq; suspectis minime adherēs,
id gratiae diuinitus nō habuit, ut negotium hoc iuuandi Rhodios amplecte-
retur. Quamobrē Rhodij ipsi spe omni destituti, Villadamo autore sese Tur-
cae dederunt: cum illo tamen prius pacti, ut & uiuere, & res proprias possi-
dere, demptis aëreis machinis unicuiq; cōcederet, quas cōuentiones Solima-
nus humanissime ac religiosissime seruauit: praeterea res diui Ioannis tēplo
sacras ne attigīt quidē, à quibus nostri milites fortasse nō abstinuissent. Equi-
dem Villadamo referente audiui, quod cum Solimanus triginta mill. homi-
nū comitatus Rhodū ingressus est, ne unum quidem uerbum est unq; ex ali-
cuius ore auditum, adeo ut milites per urbem incedentes, monachi obserua-
tes, quos uocat, esse uiderent. Ad hęc Villadamus ipse aiebat, se quū secūdo
ad Solimanū, ut abeūdī peteret ueniā accessisset, tā benigne fuisset exceptū,
ut idē Solimanus ad Hebraimū Bassā, quē summo pere amabat, quēq; so-
lum tunc secum habebat, cōuersus, huiusmodi uerba dixerit: Profecto non
possum nō dolere, infelicem hunc senem propria domo pulsum, adeo tristē
hinc abire. In summa, Solimanus maxima cum sua gloria, & Christianorū
omniū summo uituperio Rhodū, quē sibi uelut molesta sudes in oculo fue-
rat, sexto mense ab eo quo ipsam oppugnare cōeperat, occupauit. Porro, eo
dē ipso die quo Rhodij se Turcae dedere cōcluserunt, Romae magnū Hadri-
ano papae prodigiū accidit. Nā quū is Palatij sacellū ad solennes natalis diei
CHRISTI caeremonias peragendas ingrederetur, ianuā illius sacelli superli-
minare, quod marmoreū erat, post eius ingressum ilico decidit, ac nōnullos
custodiae suae milites cū maximo ipsius timore occidit. Sed ut ad Solimani
res reuertamur: post captā Rhodum, Caierbeius statim defunctus est. Cui
Acomathes Bassa, quod ad administrationē attinet, successit. Verū is, quū
parū suo principi fidelis esset, occupare Sultanicū imperiū proposuit, sed id
quidē parū cōsultē, quoniā in ipso pertractandae rei huius initio à Turcis eo fi-
delioribus captus atq; interfectus est. Quā ob causā Solimanus Hebraimū
Bassā Alcairū misit, ut is res turbatas cōponeret: qui oīa singulari prudētia
subito pacauit. Mox principis, qui eū diutius abesse sufferre nō poterat, amā-
tissimis literis reuocatus, Cōstantinopolim redijt: ac non ita multo post Bel-
lerbeia dignitate donatus est. Sub hac Solimanus, anno post CHRISTI VII
natū M. DXXVI. Vngaris bellū indixit: quūq; Belgradū peruenisset, Ludo-
uicus infelix Rex, omniū Christianorū principum alijs bellis impeditorum
auxilio destitutus, praeterquam Clementis papae, qui Boemis ac Germanis
peditibus nonnullis ē suo stipendia exhibebat, hosti obuiā ire cōstituit, qua-
dā potius fatali necessitate, quā aut belli ratione, aut spe uictoriae ductus.

Necq;

Neque enim securae atque honestae belli protrahendae uiae illi deerant, etiam si regni pars aliqua fuisset amittenda: etenim ex ea re minus damni accepisset, quam ex totius regni amissione postmodum accepit, praesertim cum Ioannes Vaiuoda una cum quamplurimis militibus assuetis pugnare cum Turcis quotidie expectaretur. Sed Paulus Tomoreus Collocensis archiepiscopus monachus Franciscanus, uir
 10 illissimi regis Matthiae obitu, Vngari, quod ad bella pertractanda attinet, semper inglorij exitire. Etenim Ladislaus militarem disciplinam, atque a rege Matthia institutos militum ordines, adeo labefactari permiserat, ut Vngari, qui tunc sub Ludouico militabant, nullam bellandi peritiam, sed solummodo quandam temerariam audaciam, ac ferinum furorem haberent, quo se posse Turcas omnes in primo congressu deuorare praesumerent. Summa uero totius Vngarici exercitus, non nisi uiginti quatuor millia hominum in pedites equitesque distinctorum continebat: qui, quidem, quum Mogatium ad Danubium situm, Budamque ac Belgradum aquis fere spacijs dirimentem, peruenissent, anteriorem Turcici exercitus partem, quam Balisbeius Belgradi Saniacus conducebat, haud procul abesse conspexerunt. Viginti mil-
 20 lia equitum erant, qui planiciem importunis & molestis excursionibus ac leuibus pugnis die noctuque sine intermissione infestabant, in quatuor enim turmas diuisi senis horis, quo per integrum naturalem diem semper adessent, alijs alij per uices succedebant. Vngari uero inter curruum septa necessitate sic cogente clausi, ne aquatum quidem equos ducere ad Danubium, non nisi quantum sagittae iactus est ad sinistram distantem, audere: sed puteos ad aquam eo loci, ubi continebantur, inueniendam continuo excauare. Interea Solimanus cum reliquo exercitu se suis adiunxit, ac milites ex Romania profectos Hebraimos, ex Natolia uero missos Becramo Bassae ducendos commisit. Tomoreus autem militibus omnibus in latam quandam aciem constitutis, inter peditem cohortes, equitum turmas disposuit, ne facile a Turcis, qui mul-
 30 to plures numero erant, circumdari possent. Praeterea pauculas illas areas machinas quas habebat, in locis opportunioribus collocauit, atque ad curruum custodiam eos qui minus in bellis exercitati erant reliquit. Rex uero ipse post aciem mansit, electosque equites circiter mille praesidij nomine seorsum constituit. In ipso autem confectarum manu initio, Turcae bis machinas creas globulis in hostem eiectionis exonerarunt. Verum illi qui machinis ipsis exonerandis (quos nominant bombardarios) praerant, altius quam debuerant ferientes, uix nostrorum lanceas frustraneis ictibus attigerunt. Creditum est id consultum fuisse factum, propterea quod Christiani sint illorum opera in ea re Turca utitur. Equitatus deinde Turcicus in Vngaros immisus est: quo acriter a fronte pugnante, turma itidem Turcorum equitum currus
 40 a tergo inuasit. Quumque illis succurrere necesse esset, equites illi qui in regis praesidio in omni fortunae euentu seruabatur, eodem missi sunt. Interea uero Tomor, multitudine pugnantium Turcarum oppressus, interfectus est, una cum Strigonia & Varadino praesulibus, quamplurimisque nobilibus, inter quos Ambrosius Sarconus, & Gregorius Vaiuodae frater exitire. Sed & ipse infelix rex destinato antea praesidio destitutus, euadere minime potuit. Etenim interfugientem in palustre quandam foueam descendit, ex qua quum emergere ascendendo conaretur, ab equo, qui in terga in paludem obuersa decidit, oppressus est: & quia grauioribus armis indutus erat, subtrahere sese ex equo non ualuit: sicque tandem coactus est ibidem misertissime uitae finire. Germani autem ac Boemi pedites non nihil quidem resistenterunt, sed nihilominus

Paulus Tomo-
reus.

Bombardarij.

Ludouici Vng.
regis interitus.

Buda arcis de-
ditio.

Viennæ oppu-
gnatio.

Ad Carolum
Caesarem Apo-
strophe.

Solimani uirtu-
tes.

Hebraimus
Bassa.

Parga.

hilominus & ipsi demum occisione occisi sunt. Pauculi equites effugerunt. Soli-
manus stultitiâ regis uehementer admiratus est, qui ducentis hominû millibus
cû tam paruo exercitu obuius factus esset. Mox Budam profectus, urbis arcem
his conditionibus se dedentem, ut & homines & res priuatæ incolumes seruare-
tur, benigne accepit, ac firmiter cõuentionibus sterit. Duas deinde statuas aereas
per probatissimos olim artifices Matthiæ regis iussu fabrefactas, Cõstantinopo-
lim duci, ac super bases è marmore, pulcherrimo ornatu cõstructas, ueluti uictori-
ariæ trophæû in foro erigi curauit. Et pugna quidē hæc eodē (quem superius me-
morauimus) anno M D X V I, quarto Calendas Septemb. pugnata est. Verû
enim uero Solimanus post eam ipsam pugna ob hyemis uicinitatē haud diu in
Vngaria moratus, Cõstantinopolim reuersus est. Nec aliquid postea contra
Christianos est molitus, nisi Viennæ oppugnationē. in qua nos quidē auxilio
Dei ac Germanorû uirtute uictoriam sine cõflictu adepti, agnouimus quāto in
discrimine uniuersa Christianitas extiterit. Et proculdubio dominus noster I E-
S V S C H R I S T V S eo periculo ac dāno Principes Christianos admonitos uo-
luit, ut rebus suis cõsulant, ne eos succumbere contingat, si parum uigilantes ite-
rum à Turcis impetentur. Illud tibi optime Caesar persuadere potes, Solimanû,
qui natura gloriæ cupidus, atq; ob uictorias plurimas, imperijq; magnitudinē
audax est, nihil aliud magis in animo habere, quā ut regna tibi subiecta tandē
occupet. Etenim ex hominibus integris, quorû uerbis fides haberi potest, accipi-
tur Solimanum ipsum dicere sæpius esse solitû, Romæ ac totius Occidentis imperi-
um ad se spectare, propterea quod ipse imperatoris Constantini, qui Byzantiû
imperij trāstulit, legitimus successor sit. Neq; id te lateat, Solimanû res Christia-
norû omnes optime atq; exactissime callere, nec minus animi quā uirû habere,
ut plura simul bella cõficienda suscipiat. Ad hæc in rebus ferē omnibus mira-
bili iudicio uersat. Deniq; uirtutibus quā plurimis ornatus est: præcipuisq; illis
auaritiæ, crudelitatis atq; infidelitatis uitijs caret, in qbus Selimus, Baiazetes ac
Mahometes, q ipsum præcesserūt, fuere. Sed super omnia religione ac liberalita-
te est præditus: quæ due res facile hominē in cœlû subuehūt. etem religio iustitiæ
ac tēperantiæ parit: liberalitas uerò, militû animos libt deuincit, ac certā præmi-
j spem in eorû omniû animis seminat, qui per uirtutē ad meliorē fortunā cõscen-
dere student. Porro iisdem uirtutibus Hebraimus quoq; Bassa, qui præcipua au-
thoritate omnia gubernat, ornatus est. Is em̃ in omnibus suis actionibus iustus,
ac natura sobrius, castus & patiens habet: præterea eos qui uarijs de causis ipsum
accedunt, & liberrime audit, & citissime expedit. Hunc alij duo Bassæ tanq; he-
rum uenerātur, propterea quod ipse tā in bellicis quā in civilibus negocijs per-
tractandis, ac pecunijs ex prouincijs omnibus colligēdis, autoritate Principi ferē
æqualis sit. Natus uero est in Macedonia uico, quē Pargā uocāt, à Corcyra non
admodū remoto, ac Schenderi Bassæ seruus fuit: cuius etiā filiā postea in uxore
accepit. Cæterū ab ineunte ætate cū Solimano (fortuna sic disponēte) educatus
mores grauissimos atq; optimos semper seruauit, adeoq; tēperate gratia & fauo-
re Principis usus est, ut nihil arrogantiæ, nihil inde superbiæ cõtraxerit, quæ admo-
dū plerunq; ij facere cõsueuerūt, qui ex humili loco in altū cõscendētes, ampli-
tudine aspirātis fortunæ abutunt. Tanta hinc beneuolētia Imperator ipsum pro-
sequit, ut multos ob id tantū quod illi inuiderēt, pdiderit: inter quos extitit Fara-
tes Bassa, q quod tantā Hebraimi sublimitatē ferre nō posset, interfici iussus est.
Pyrrhus q; & Visirio munere & aula cōsuetudine, honesto quodā exilij gene-
re, ob eandē causam est priuatus. Mustapha autē Bassa, q superiore anno delin-
ctus est, ob id ipsū Principis indignationē penitus incurisset, nisi ipse Princeps
ei culpam

culpam condonasset propriae tantū sororis intuitu, quē olim quidem Bostangi, cui caput Selimus amputauit, nupserat, tunc uero ipsius Mustaphae uxor erat. Quod uero ad imperij Turcici solidos prouentus attinet, Imperator ipse, cōnumeratis cum prioribus suis etiā Sultanic regni redditibus, sexagies centena milia aureorum singulis annis habet. Ex quibus quinquies & quadragies centena millia expendit, nihilominus quoties ei belli tēpore populos cēdere libet, ex qua uis uel minima summa census extraordinariē imposita, pecunias innumerabiles corradit, adeo ut qd ad aerariū pertinet, ex bellis potius lucreē quam in damno sit. Præterea plus gemmarū ac thesaurorū solus possidet, quam ceteri omnes orbis principes simul possideāt. Ad hæc tantā arearū machinarū, ac rerū ad illas attinentiū copiā, tantumq; papilionū, armorū, nauium, ac trirēmiū apparatū habet, ut quilibet qui pauperiē nostrā aliquousq; norit, facile iudicet, eū pluribus si mul principibus uno & eodem tempore bellū inferre posse. Et sanē quemadmodum tua maiestas pluribus regnis præest, quā aliquis unquā occidentalis præfuerit Imperator, ita Solimanus potētia imperijq; amplitudine reges externos omnes, de quibus historiæ meminerint, sine cōtrouersia superat. Quo fit ut multi existimēt, uelle iam Deum orbem uniuersum in ueterē monarchiā redigere, ut maiestātē tuā unica uictoria tā re quā nomine Cæsarem Augustū constituat.

Turcici Imperij prouentus.

ORDO AC DISCIPLINA TVRCICAE MILITIAE, EODEM PAVLO IO- uid autore.

IS OMNIS Turcicae militiæ in Portæ militibus, quos uocāt, sita est. Li uero homines selectissimi sunt, partim peditū, partim equitū ordinibus ascripti. Spachi Oglani (sic em eorū aliquos Turcæ appellant) digniorē obtinēt locum. Nam ij ipsi in eo, cui Clausuræ nomē est, loco educati, ac literarū atq; armorum disciplinis instituti, ueluti principis filij habentur. Legatorū & commilitariorū præsertim si honorificū aliquod atq; utile negotiū peragendū sit, muneribus funguntur ac Sanicathibus atq; alijs huiusmodi dignitatibus præficiuntur. His præterea Clausuræ iam dictæ mulieres, necnō filiae ac sorores ipsius Principis nubunt. Summa hæc est: li ceteris omnibus nobiliores, ac Principi gratiores sunt. Excellentiores equos, equorumq; ornamenta pulchriora, uestes preciosioribus suffultas pellibus, seruos robustiores elegātiusq; indutos, quā quodlibet aliud hominū genus inter Turcas habent. Vt aut tam egregiē ornatū incedāt, Persicæ atq; Alcairiēses efficiunt prædæ. Nā antea sub Mahomete, nec preciosis pellibus, nec gemmis, nec pannis auro intertextis, nec multis holoseri- cis uestibus utebantur. Sunt uero ij numero mille, quorū unumquēq; tres aut quatuor, aut ad summū decem serui comitātur: q quidē serui capita quibuscūq; ut ipsi uocāt, sarcolis limbo aureo cristaq; pulcherrima exornatis obtegūt. Ipsi aut Spachi Turbantos (utendū est em eorum uocabulis) in capite gestāt, uestesq; aureas uaria textura pictas atq; holosericas, uel Tyrio, uel alio colore infectas induunt. Quū uero extra urbē equitandū est, ij Principis dextrū latus claudunt. Por- rō sinistrū, mille itē equites, quos Sulastros uocant, eiūdem cum Spachis educationis ac nobilitatis, ijsdem uestibus atq; armis utentes, occupāt. Et ijs quidē bis mille equitibus honorē exhibent omnes, quemadmodū (quod exempli causa dictum sit) ducentis nobilibus illis quos Gallorū rex apud se habet, exhiberi solitū est. Horum quamplurimi armis oculis omnīū expositis induūtur, paruisq; phaleris Damasceno artificio elaboratis, Persarū more proprios equos ornant. Has duas equitū alas mille adhuc alij equites Vlufagi dicti subsequūtur. Li uero con-

Portæ milites.

Spachi oglani quibusdam uocabulo nomine Spahiglani uocantur.

Clausura.

Sarcoli.

Turbanti.

Sulastri.

Vlufagi.

mm 2 flati